Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, septembar 2020. - Godina XVI - Broj 183 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Nacionalni praznik Bunjevaca

„Dan Dužijance”

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom"

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

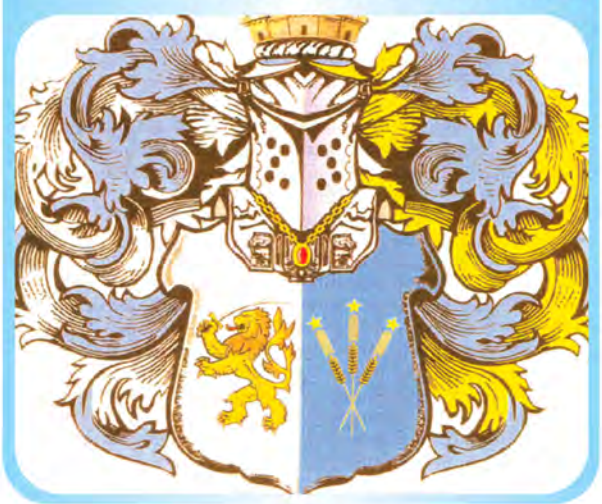

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XVI Broj 183
Septembar 2020.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Stanislava Lutkić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Nacionalni praznik Bunjevaca

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

U bunjevačkoj zajednici obilužen je jedan od četri nacionalna praznika – „Dan Dužijance". Obilužavanje je prošlo skromnije, bar što se tiče prateći manifestacija. Nije bilo svečane povorke, koncerta..., al je simbolika „Dužijance" ostala neprominjena. Čak bi se moglo kazat i da je bila jača. U vrime kad se borimo sa izazovom koji nosi trenutna epidemiološka situacija postali smo moždar još jači, još uporniji u namiri očuvanja tradicije i pojačavanju značaja „Dužijance" ko zafale Bogu na dar života, žita, brašna, odnosno kruva.

Jel, kako se to moglo i čut prilikom blagosova žita u Franjevačkoj crkvi u Subotici, tušta stvari smo počeli uzimat „zdravo za gotovo", pa je vridno zafalit se na kruvu i prija nego što nam nestane. Tako pokazivamo kako dobro znamo vridnost ne svakog komada kruva, nego svakog zrna žita. I to je u stvari suština „Dužijance".

Kroz borbu za kruv, simbolično se vidi i borba svakog čovika na svitu. Jel, ne zavisi uvik sve od nas, al na dosta stvari utičemo. Ako se nećemo potrudit oko posla, brez obzira jel to nigovanje klasa žita na njivi, el, na primer, pisanje teksta, teško je očekivat dobre rezultate.

No, desi se i situacija da smo sve dobro uradili, namučili se, pošteno se naradili, oznojili, pa pravi rezultat izostane. Ni u takoj situaciji ne smimo bit nezafalni, jel čovik nikad ne zna u kakoj se još težoj situaciji mož nać i kake ga još veće nevolje mogu svalit.

Zato i Bunjevci često imaje običaj svaki poso počet s „Bože pomozi", a svako dobro koje im se desi okončat sa „Bogu fala".

Strana 4-6

Strana 7-8

Strana 9-10

Strana 17

Strana 18-19

Strana 26-27

Sadržaj

4-6
Zafala na svakom zrnu žita
7-8
Praznik proslavljen još jedared
9-10
Svi izborni predmeti u „onlajn" statusu
11-12
Teme su neiscrpne
17
Šlingovane zaštitne maske
18-19
Lito – vrime kad se pravi tarana
20
Ko ima volju, uvik nađe kako će popunit vrime
24-25
Slavlje za grlo Atomanti M, Antuna Horvatskog
26-27
Čuvar tradicije Ravangrada

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

BUNJEVCI OBILUŽILI NACIONALNI PRAZNIK „DAN DUŽIJANCE”

Zafala na svakom zrnu života

Nuz minimalan broj ljudi, al nuz duhovni maksimum, Bunjevci se se zafalili Bogu na kruvu od novog žita, nuz pouke kako valja biti zafalan na čemugod i prija neg što nam tog pomanjka

Nacionalni praznik „Dan Dužijance” Bunjevci su obilužili tradicionalno, na Veliku Gospojinu, 15. avgusta. Izostale su ove godine, kako je to i bilo najavljeno, svečane povorke, programi i masovnije propratne manifestacije, al je sačuvana sušti-na „Dužijance”, odnosno zafala Bogu za novo žito i za kruv koji će se od njeg pravit u naredni godinu dana.

Nuz poštivanje propisanii mira ovogodišnja centralna manifesta-cije „Dana Dužijance” svela se na blagoslov kruva od novog žita u Franjevačkoj crkvi, te na njegovu pridaju, dok je prija Mise zafalnice **dr Suzana Kujundžić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine položila cviće na spomen-bistu **Blašku Rajiću**,

koji je neraskidivo vezan s tradici-jom Bunjevaca i „Dužijancom.”

– „Dužijanca” je ove godine taka kako je i stanje u cilom svi-tu. Zato smo sve sveli na mini-mum, što se tiče broja ljudi koji mogu doć, al mi se zato čini kako je tim ostvaren duhovni maksi-mum, jel smo se svi ustremili na to, istaknit osnovnu ideju „Duži-

jance", zafalu Bogu. Istovrimeno smo pokušali našim Bunjevcima približit „Dužijancu" kroz izradu dokumentarnog filma koji divani o „Dužijanci" i svim programima koji su bili u okviru obilužavanja nacionalnog praznika. Na kraju, srićni smo i ponosni, a nadamo se kako ćemo „Dužijancu" 2021. godine slavit bar ko što smo slavili 2019. – istakla je dr Kujundžić Ostojić.

Kruv od novog žita u Franjevačku crkvu su uneli bandaš i bandašica **Marijan Horvacki** i **Ivona Ivković**, a tokom Mise zafalnice blagoslovio ga je **fra Zdenko Gruber**. Govoreć o Velikoj Gospojini i Blaženoj Divici Mariji, on je naglasio kako je potribno držat se Božiji zapovidi i kad je teško, te da je važno ustrajat u viri čak i kad se čini da su rezultati suprotni od onog što očekivamo. Potom je istako kako je jedan od lipi načina okrećanja čovika Bogu jeste i da mu bude zafalan, pa i kroz zafalu za plodove polja.

– Biti zahvalan Bogu za dobra koja nam daje je velika životna mudrost, nešto što čoveka čini sretnim i otvara ga da primi nova

dobra, otvara nam oči da vidimo čime nas Bog sve to daruje. Uzimamo mnogo toga danas „zdravo za gotovo", pa je zato zahvalnost za plodove polja i pre nego što počnu da nam pomanjkaju nešto što nas približava Bogu i što nas usmerava punini života – naglasio je fra Gruber u svojoj propovidi.

Bandaš i bandašica su kruv od novog žita pridsidnici NSBNM pridali u Etno kući „Kuntić", di je i prikazan dokumentarni film o „Dužijanci". Divaneć o svojoj ulogi u obilužavanju nacionalnog praznika Bunjevaca bandaš i bandašica, koji dolaze iz Kulturno-umitničkog društva „Aleksandrovo", su istakli kako im je činilo zadovoljstvo bit dio tradicije Bunjevaca.

– Kako sam već dugi niz godina u folkloru dobro znam sve običaje i drago mi je što sam izabrana za bandašicu. „Dužijanca" je stari običaj kojim se obilužava kraj žetve, navikli smo, istina, na štogod drugčije proslave, al će mi ovo svakako ostat u sićanju ko jedno posebno iskustvo – ističe devetnajstogodišnja Ivona Ivković, dok četri godine stariji Marijan Horvacki nastavlja:

– Mladi tribaje čuvat običaje, znat svoju tradiciju i bit to što jesu. Dobro je podsitit se kako se kruv kadgod obezbeđivo, jel je sad lakše radit poslove na njivi. Malo smo možda i zaboravili šta znači kruv, često smo ga bacali, a sad nas ova kriza uči nike stvari malo više cinit.

U Etno-kući „Kuntić" je tom prilikom i velečasni **Nebojša Stipić** posvetio kip Gospe, dodajući da se kršćani ne mole kipu, neg je to podsitnik na onog kome se obraćamo, te da je Blažena Divica Marija ta koja nas podstiče na čistoću, ispravan život, poniznost i jednostavnost, na ono što današnjem svitu malo i nedostaje.

– U dogovoru s pokojnim suprugom Ivicom, a sad i sa sinom Ivanom, rišili smo napravit ovako štogod. Današnji dan je velik za mene i moju familiju, na Veliku Gospojinu je posvećen kip Gospe. Trudili smo se napravit i prigodan ambijent za „Dužijancu", a mi ćemo ovaj dan, kad je u našoj etno-kući pridat kruv od novog žita, sigurno pamtit – bila je ponosna Kata Kuntić nuz koju je, već po tradiciji, bila i čitava njezina porodica.

Med njima je godinama i **Jovana Franciškoviće** koja, nuz svoju majku, uči na najbolji način o tradiciji Bunjevaca.

– Svake godine zaista oću da pomognem majki oko organizacije „Dužijance" koja je nešto posebno. Možda moji vršnjaci to ne razumiju, al je ovo za mene nešto specijalno. Lipo je samo doć i vidit dio tradicije, a kad imaš priliku učestvovat, obuć nošnju, onda je osićaj zaista fantastičan. A di je još i to što čuvaš tradiciju i uspominu na svoje pritke – poručiva nam Jovana.

I zaista, čuvanjom uspomine na pritke i čuvanjom tradicije, saznajemo tušta o nama samima, al i imamo šta prinet generacijama koje dolaze.

N. S.

„DANI BUNJEVAČKE KULTURE U NOVOM SADU”

Praznik proslavljen još jedared

Tradicionalna manifestacija „Dani bunjevačke kulture” održana je u Novom Sadu po šesti put, u sridu, 26. avgusta, a jedan od najvažniji elemenata je obilužavanje „Dana Dužijance”, nacionalnog praznika Bunjevaca. Nuz poštivanje epidemiološki mira u „Bunjevačkom kulturnom centru Novi Sad” su uspili realizovat program, prilagođen trenutnoj situaciji.

– Ovo je već tradicija kako organizujemo „Dane bunjevačke kulture u Novom Sadu”, a u okviru nji je i promocija „Dužijance”. Zbog poznati okolnosti malo smo prilagodili program, al smo uspili obilužit naš nacionalni praznik, nuz podršku Grada Novog Sada, Kulturnog centra Novog Sada, NSBNM, UK „Centar za kulturu Bunjevaca” i KUD „Bunjevka” – kazo je **Mirko Bajić**, pridsidnik „BKC – Novi Sad”, a potom i najavio:

– Imamo ozbiljne planove za naredni period, a u saradnji sa Savezom bačkih Bunjevaca pripravljamo otvaranje „Bunjevačke kuće” u Novom Sadu. Nažalost, sve nam je bilo malo pomereno zbog epidemije, a planiramo sad pravit tribine, izložbe. Slidi nam i obilužavanje 25. novembra. Nadamo se kako će uslovi bit bolji i da ćemo sve realizovat. Sve što radimo, radimo nuz podršku NSBNM.

Okupljene je pozdravila i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Ona je istakla velik značaj ideje promocije bogate kulture i tradicije bunjevačke zajednice i u Novom Sadu.

– Svaka nacionalna zajednica

Mirko Bajić

Suzana Kujundžić Ostojić

Kata Kuntić

POZIV ZA MLADE BUNJEVCE

U Novom Sadu nema tušta Bunjevaca ko u Subotici i u Somboru, al ji zato ima svakako dovoljno da rade dva udruženja, da naša zajednica bude pripoznata. Također, stariji pripadnici zajednice u Novom Sadu spremni su pomoć mladima, prija svega studentima, koji dolaze i koji imaje bilo kako pitanje, el problem.

– Čekamo mlade da nam se jave i poručivam im da smo tu da im budemo podrška. Svi oni koji su slušali bunjevački u osnovnim škulama, sad će i u sridnjim, a dolaze na studije u Novi Sad, nek se jave udruženjima, nek se jave Nacionalnom savitu, pa će ji oni uputit dalje. U svakom slučaju biće nam drago i veliko zadovoljstvo pomoć svima. Brez obzira kako je problem u pitanju, trudićemo se pomoć – kaže dr Kujundžić Ostojić.

teži da je i drugi upoznaje, pa je tako i u Novom Sadu. Mnogoznačno nam je važno bit pripoznatima i Novom Sadu, pa smo se trudili i u ovakim okolnostima održat tradiciju. Kažu kako je potribno štogod održat pet puti da priraste u tradiciju, dakle, ovo je zaista postala jedna prava tradicionalna manifestacija, a domaćinu želim nek uspišno radi i dalje. Bunjevci su poznati po upornosti, pa je i ovo jedan primer kako uprkos svim teškoćama uvik damo sve od sebe – istakla je pridsidnica NSBNM.

Obilužavanje „Dana Dužijance" je proteklo većinom pod posebnim mirama, al, kako kaže dr Kujundžić Ostojić, ima tušta razloga za zadovoljstvo:

– Malo je broj onog što nismo uspili. „Dužijancu" smo obilužili na jedan specifičan način, al taka je bila i godina. „Dužijanca" je uprkos tom bila lipa i zapažena.

U realizaciji postavke u Kulturnom centru Novog Sada ponovo je velik doprinos dala **Kata Kuntić**, pridsidnica KUD „Bunjevka", pa su i Novosađani mogli vidit koja su to najvažnija obilužja „Dužijance".

– Svake godine pokazivamo kako Bunjevci obilužavaje ovaj običaj, odnosno i naš nacionalni praznik. Trudimo se prikazat naše tradicionalne simbole „Dužijance", poput kruva, krune, perlica, al i uvik napravit štogod novo. Posebno misto zauzima velika kruna, ona je tradicionalna još od 1911. godine kad je „Dužijanca" prvi put napravljena u Subotici. Velika kruna se radi za fijakere, al ljudi su kreativni, pa se pravi i manja verzija, prilagođena sceni. Ipak, najveći simboli „Dužijance" su bandašov vinac i kruv. Ima tu i moderniji eksponata, buketi od žita i slične stvari. Radimo ovake stvari već godinama, kroz kolonije, udruženja, najčešće u grupama. Ove godine je bilo malo problema zbog epidemiološke situacije, al smo uspili sve – divanila je Kata Kuntić.

„Dužijanca" je vezana za tradiciju, al i u takim okolnostima uvik ima prilike i zaodinit joj novo ruvo.

– Važno je sačuvat ono što je tradicionalno, prvenstveno zbog mladi koji dolaze, al ima i novi ideja. Pravi primer su perlice u čijem kreiranju umitnici prave iznova nova remek-dila. Kad postoje kreativni ljudi, onda je ideje lako sprovest.

N. S.

ODRŽAN SASTANAK ODBORA ZA OBRAZOVANJE U NACIONALNOM SAVITU BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE, KO I SASTANAK AKTIVA UČITELJA

Svi izborni predmeti u „onlajn" statusu

U četvrtak, 20. avgusta, održan je sastanak Odbora za obrazovanje, al i sastanak Aktiva učitelja koji pridaju izborni predmet bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture. Tokom sastanka bilo je divana vezani za održavanje nastave u pridstojećoj škulskoj godini 2020/21, o realizaciji izleta za učenika koji uče bunjevački, ko i o godišnjem planu za škulsku godinu.

Ono što je sigurno, bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture diliće sudbinu svi drugi izborni predmeta – redovne nastave u škulskim klupama neće bit.

– Naš predmet biće realizovan „onlajn", ko i svi drugi izborni predmeti. Tako smo iskoristili priliku na sastanku detaljnije isplanirat kako će se ta nastava odvijat. Ideja je da pokušamo osmislit niku vrstu virtuelne učionice. Takođe, bilo bi dobro da u emisiji „Spektar" na RTV-u bude odvojeno vrime posvećeno dici i nastavnim jedinicama koje će tematski odgovarat emisiji, al i da se osmisli i kaki sajt Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine kroz kojeg bi dica mogla dobit značajne sadržaje vezane za naš izborni predmet – divani **Jadranka Tikvicki**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine.

Jadranka Tikvicki

Suzana Kujundžić Ostojić

Naravno, uvik triba vodit računa kako niko ne bi bio zakinut za kvalitetan sadržaj.

– Vodimo računa i o onoj dici koja možda nemaje mogućnost pratiti nastavu priko interneta, zato je pridloženo nek se u privatnoj škuli „Gaudeamus" organizuje sekcija koju bi mogle posićivat manje grupe đaka.

Kako divani pridsidnica Odbora za obraovanje, dica od prvog do četvrtog razreda će svakodnevno dolazit u škule, pa će moć i bit u kontaktu s pridavačima bunjevačkog. Za one starije, koji izaberu „onlajn" nastavu, ovaka mogućnost biće od posebnog znčaja.

FALIĆE NEPOSRIDAN RAD

Kroz nastavu bunjevačkog dica su često mogla vidit kako se radi sa slamom, kako se pravi, na primer božićnjak...

– Taki, neposridan rad, će đacima sigurno nedostajat. Nadam se kako ćemo baš putom sekcija i okupljanja na sekcijama moć ostvarit tako štogod. Jednostavno, nemamo drugi načina, jel je Ministarstvo donelo odluku kojom sva nastava izborni predmeta prilazi u „onlajn" varijantu. Ostaje nam jedino ovaka opcija, dicu povrimeno okupljat u kakom prostoru i ponudit im rad kroz radionice, u manjim grupama, nuz poštivanje svi preventivni epidemiološki mira – ističe Jadranka Tikvicki, pridsidnica Odbora za obrazovanje u NSBNM.

Što se tiče broja dice koja će u 2020/21. školskoj godini učit bunjevački jezik, konačni podataka još nema, kako za osnovne, tako i za sridnje škule, di kreće prva godi-na kako će i učenici sridnji škula moć učit bunjevački.

– Tek su nedavno počele uobičajene aktivnosti u školama, prošla je sezona godišnji odmora, a kad se budu sumirale sve ankete, imaćemo i konačne informacije.

Kako smatra Jadranka Tikvicki, pridstoji jedna specifična školska godina u kojoj će prosvitni radnici bit najvećma usmireni na realizaciju nastave.

Bilo je i divana o tradicionalnom izletu za učenike koji uče bunjevački. Čak je i postojala ideja nek izleti budu održani poslidnjeg vikenda avgusta, al do takog okupljanja, ipak nije došlo. Ideja je bila nek starija dica dobiju priliku malo bolje upoznat svoju varoš, kroz obalazak značajni mista, građevina, dok bi mlađi bili organizovani u zanimljivim radionicama u manjim grupama. Ostaje i da se dodile diplome dici koja su svi osam godina učila bunjevački. Također, biće i drugi aktivnosti koje su vezane za izborni predmet, izmed ostalog, pridstavnici Pedagoškog fakulteta u Somboru će sprovest anketu vezanu za učenje bunjevačkog, šta je ono što je bilo dobro, kako se to reflektuje na dicu, i šta moždar tiba minjat kako bi rezultati bilo bolji.

Prema ričima **dr Suzane Kujundžić Ostojić**, pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, sve će bit spremno i za nastavu bunjevačkog u sridnjim škulama.

– Još uvik nemamo konačne rezultate anketa, al, brez obzira na to, ako ne bude uslova da se u sridnjim škulama formiraje grupe, razmišljamo o opciji pravljenja sekcija u kojima bi se okupili đaci iz svi škula. Vidićemo koliko bi često bilo najbolje organizovat take sekcije, al je sigurno kako bi na njima radili sve što je pridviđeno programom, al moždar u malo „opuštenijoj" varijanti. Važno nam je pratit našu dicu koja izađu iz osnovni škula, kako bi im ponudili sadržaj, al i kako bi dica imala priliku međusobno se upoznat, družit se, a da dica take časove jedva čekaje.

Sudeć po svim poznatim parametrima, lako se mož zaključit kako će pridstojeća školska godina bit najblaže kazano „izazovna":

– Kad su u pitanju Bunjevci i obrazovanje na bunjevačkom, već smo navikli na kake poteškoće. Dobro se sićam vrimena kad smo počinjali i kad su direktori pojedini škula jednostavno odbijali dat anket đacima. Pa izborili smo se i protiv tog, a izborićemo se i protiv ovog. Imamo načina kako odgovorit na zadate probleme, i spremni smo prilagodit se situaciji, kako se god ona bude odvijala tokom školske godine. Kako će to izgledat na kraju, dal će bit kaki manjkavosti što se nastave tiče, teško je nagovistit tako štogod, al, uvik triba bit optimista i nadat se kako će sve bit onako kako triba – zaključiva pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

N. S.

Novo izdanje

U izdanju „Udruženja stalnih sudskih prevodilaca i tumača Srbije" izašo je „Višejezični leksikon pravnih i ekonomskih pojmova jezika koji se govore u Vojvodini – vodič za sudske prevodioce/tumače i ostale nepravne struke", a med jezicima na kojima se objašnjavaje pojmovi je i bunjevački.

Ovo je treće izdanje, a ono je uključilo i jezike nacionalni manjina koji nisu u službenoj upotribi, jel postoji opravdana potriba, pogotovo u sudsko-privodilačkom radu, dokumentima u administrativnoj upotribi i tekstovima iz oblasti prava i ekonomije, stoji, izmed ostalog u „Riči uredništva" na početku izdanja. **N. S.**

BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE · SUBOTICA ·

Ostani odgovoran!

Sačuvaj sebe i druge!

SLIDI NAM DEVETNAJSTI „FESTIVAL BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA”

Teme su neiscrpne

U periodu od 7. do 9. septembra, u organizaciji Kulturno-umitničkog društva „Bunjevka” a na Otvorenom univerzitetu i u Art bioskopu „Aleksandar Lifka”, biće održano devetnajsto izdanje „Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva”. Rič je o tradicionalnom projektu koji je pripoznat ko jedan od najvažniji od strane Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, al je to i manifestacija koja se nalazi med onima koje su važne za Grad Suboticu.

Naravno, i Festival će bit održan ko i sve druge manifestacije, u skladu sa svim zdravstvenim priporukama, odnosno nuz poštivanje svi mira koje je propiso Krizni štab.

– Ko i svake godine trudimo se pokazat ono što je značajno za Bunjevce, a tu se često baziramo na obilužavanje godišnjica, značajni datuma. Zato je prvi dan rezervisan za divan o „Trijanonskom sporazumu”. Dosta se o tom zna u Vojvodini, al se baš i ne zna koliko je to i zašto važno za Bunjevce. Naš narod je doživio bukvalno pripolovljenje, dio je osto u Srbiji, a dio u Mađarskoj. Nuz tribinu će bit prikazana i prigodna izložba, a biće i izveden fragment pridstave koju radimo, a koji se baš dotiče te teme – divani **Kata Kuntić**, pridsidnica KUD „Bunjevka”.

Kata Kuntić

Od „Trijanonskog sporazuma” prošlo je sto godina, a od ponovnog buđenja bunjevačke zajednice tridest.

– Drugi dan će bit rezervisan za tu temu, odnosno za divan o akterima koje ne smimo zaobać, a koji, nažalost, više nisu med živima. Sitićemo se osnivanja pojedini udruženja i rada Marka Pejića, Karla Blesića i Ladislava Kovačića.

Iako je prija bio običaj da Festival traje 5-6 dana, on će bit u skraćenom obliku, kako zbog epidemiološke situacije, tako i zbog finansijske. Tako je treće, ujedno i zaključno veče, rezervisano za sićanje na nedavno priminilog **Ivana Šokčića Šokca**.

– Divan o Šokcu, nuz prigodan koncert, planirali smo još ranije ove godine, al nas je korona prikinila. Kako smo već dosta uradili na pripravljanju, onda smo sve uključili u Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva, taj dio radimo u saradnji s UG „Bunjevačka kasina”.

Iako je iza organizatora već devetnajst Festivala, ideja ima, i to tušta.

– Ideje kreću od kulture, al se često priđe na područje istorije, pa i druge sfere života. O Bunjevcima se prija malo divanilo. Imali smo mi dosta nevolja, od raslojavanja dvadeseti godina prošlog vika, pa su niki postali Hrvati, Srbi, el Jugosloveni, do potpunog poništavanja 1945. godine. I kad sam počela rad na istraživanju bunjevačke istorije, bilo je malo informacija, i sve je bilo nikako zabarušeno. No, naša istorija, tradicija i kulture su tako obimne i značajne, da i kad bi ovo još trajalo tušta godina i kad bi se više nji uključilo, opet bi bilo bezbroj tema koje bi tribalo istražit i prikazat svitu – zaključiva naša sagovornica.

Detaljan program devetnajstog izdanja „Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva” možete pronać na strani 12 (naredna) ovog izdanja „Bunjevački novina“.

N. S.

Upis novi članova

Iz KUDŽ „Bratstvo“ obavištavaje sve zainteresovane kako je u toku upis novi članova u folklornu sekciju.

Poziv je otvoren za zainteresovane svi uzrasta od četri godine, pa sve do omladinaca, al i rekreativaca, brez ograničenja u godinama.

Sve informacije se mogu dobit na telefone 064/612-56-78 i 063/585-736.

XIX FESTIVAL BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA

PROGRAM

7. septembar (ponediljak) 2020. godine
19:00 sati – Svečana sala Otvorenog univerziteta u Subotica (II ulaz)

Svečano otvaranje XIX FBNS 2020.

Veče posvećeno obilužavanju
„100 GODINA OD PODPISIVANJA TRIJANONSKOG SPORAZUMA U VERSAJU"

8. septembar (utorak) 2020. godine
19:00 sati – Art bioskop Aleksandar Lifka u Subotici

Veče posvećeno godišnjicama i jubilejima bački Bunjevaca
„BUNJEVAČKI SAVRIMENICI"
Marko Peić, Karlo Blesić, Tomo Kopunović ...

9. septembar (srida) 2020. godine
19:00 sati – Art bioskop Aleksandar Lifka u Subotici

Koncert:
„ČUVARI BUNJEVAČKOG MUZIČKOG STVARALAŠTVA"
Veče posvećeno tamburašu Ivanu Šokčiću – Šokcu

Svečano zatvaranje festivala

Programi festivala će se održavati po svim propisanim mirama i priporukama Republičkog kriznog štaba za bezbedno organizovanje programa tokom epidemije Korona 19.

KUD „Bunjevka" - Subotica, Marije Bursać 8. / Tel: 060 05 72 210 / email: kudbunjevka@gmail.com

Festival sufinansirali:

Republika Srbija Ministarstvo kulture i informisanja
Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne zajednice.
Grad Subotica
Nacionalni savet Bunjevačke nacionalne manjine

Festival podržali:

UK „Centar za kulturu Bunjevaca"
NIU Bunjevački informativni centar
Bunjevački media centar
Udruženje kolekcionara Etno kuca KUNTIĆ
Udruženje građana „Bunjevačka kasina"

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA AVGUST

Održana je Konstitutivna sidnica Skupštine grada

U Velikoj vićnici Gradske kuće u petak, 21. avgusta, održana je Konstitutivna sidnica gradskog parlamenta. Prva tačka Dnevnog reda bila je potvrđivanje odbornički mandata svi 67 odbornika, a posli tog oni su glasali za pridsidnika Skupštine, i za sekretara. Posli proširenja Dnevnog reda izabran je i nov gradonačelnik Grada, njegov zaminik i članovi Gradskog vića.

Većinom glasova za pridsidnika Skupštine grada izabran je **dr Balint Pastor** iz redova Saveza vojvođanskih Mađara, koji je istako kako za funkciju u gradu neće uzimat platu:

– Mi želimo da nastavimo saradnju pre svega sa Srpskom naprednom strankom, ali opet, sa druge strane mi želimo da ispunimo sva ona obećanja o kojima smo govorili u izbornoj kampanji. Veoma je dobro što je formirana široka koalicija, što se vidi po rezultatima dosadašnjih glasanja ovde u Skupštini Grada Subotice i očekujem da sarađujemo sa svima onima koji žele dobro građanima Subotice. Ja, kao predsednik Skupštine grada, koji ću biti na drugoj najznačajnijoj funkciji svakako želim da dam doprinos tom uspešnom radu. Ja ću i dalje biti narodni poslanik, ali bez obzira na to pošteno i revnosno ću obavljati i zadatke i nadležnosti koje ima predsednik gradske Skupštine – kazo je dr Pastor.

Za sekretara Skupštine postavljen je **Đula Ladocki**, a za zaminika pridsidnika Skupštine izabran je odbornik **Nebojša Crnogorac**. Odbornici su izglasali **Stevana Bakića** za novog gradonačenika Subotice, a za njegovog zaminika **Imrea Kerna**. Gradonačelnik Subotice je s liste „Aleksandar Vučić - za našu dicu".

Stevan Bakić i Balint Pastor

Na Konstitutivnoj sidnici gradonačelnik se osvrnio na prithodni mandatni period i izno planove za naredni, a po njegovim ričima najbitniji je završetak kapitalni projekata:

– Moram da naglasim da je velika čast i prevelika privilegija, a jednako i velika odgovornost biti gradonačelnik Subotice. Emocije malo rade, ovo je kruna moje karijere i zahvaljujem se predsedniku Aleksandru Vučiću i Srpskoj naprednoj stranci što su mi ukazali poverenje da u narednom periodu vodim ovaj grad. Trudiću se, radiću, daću sve od sebe da budu ponosni na tu svoju odluku, a građani Subotice posle moga rada da me pamte samo po dobrom. Što se tiče samog prioriteta, u svom kratkom izlaganju u Skupštini sam naglasio da će to biti prioritet na završetku započetih kapitalnih projekata, privući što više investicija, zbog zapošljavanja, završetak započetih kapitalnih investicija i početak novih, rekontrukcija Gradske bolnice, Gradskog stadiona, Akva parka na Paliću. Da privedemo kraju konačno i rekonstrukciju zgrade Narodnog pozorišta, tj. da nastavim kontinuitet koji je započeo Bogdan Laban, prethodni gradonačelnik i naravno, dotaći se svih oblasti - socijale, poljoprivrede, privrede... Ogroman posao me čeka.

Većinski izbor odbornika, što se gradonačelnika tiče, podržali su i pridstavnici Saveza bačkih Bunjevaca. Odbornik **Mirko Bajić** kazo je kako će se iz ove stranke zalagat za dalje vođenje Grada na onom nivou koji je bio i dosad:

– Mislim da nema potribe ponavljat koji su sve razlozi zašto je pridložen gospodin Stevan Bakić, al ono što mogu sigurno kazat je kako ćemo maksimalno pomoć u svemu da se kako triba ovaj grad vodit, ko što je to bilo i dosad. Mislim da je taj kontinuitet koji mi u gradu i ostavarivamo, u stvari dokaz zašto u ovoj Skupštini sad ima samo četri opoziciona odbornika.

Izabrani su i novi članovi Gradskog vića, a to su **Čila Goli** za oblast komunalni poslova, **Srđan Samardžić** za privredu, **Hajnalka Bognar Pastor** za poljoprivredu, **Miloš Nikolić** za oblast obrazovanja i kulture, **Ilija Đukanović** za socijalnu zaštitu i zdravstvo, **Nataša Aleksić** za sport i omladinu, i **Hargita Erči** za oblast turizma, investicija i međunarodne saradnje.

Puštena u rad nova fontana u strogom centru Subotice

Izgradnja nove, parterne fontane u centru Subotice, vridne 123 miliona dinara završena je, a fontana je u utorak, 11. avgusta, i svečano otvorena za sve građane. Tadašnji gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** kazo je kako je završen višedecenijski projekat koji su svi Subotičani zaslužili:

– Veliko je zadovoljstvo biti ovde na trgu. Posle više od deceniju uspeli smo da završimo projekat o kome su pričali 2016. godine kada

sam došao na čelo grada, odmah smo se dogovorili da krenemo u sređivanje gradskog trga i da Subotičani dobiju jedno lice grada koje zaslužuju. Mislim da današnji događaj mnogo znači za sve nas, najviše za naše građane i da napokon Subotica ima izgled kakav je dostojan jednog velikog grada, petog grada po veličini u Srbiji. Kao što vidite završili smo na vreme. Vrednost investicije je negde oko 123 miliona dinara, i siguran sam da ćemo i dalje da nastavimo sa razvojnom politikom Subotice. Kao što znate sve te projekte koje smo pokrenuli uglavnom smo ih i završili. Ono što nas očekuje u narednom periodu je i završetak Aqua parka na Paliću – izjavio je Laban.

Direktor Javnog priduzeća za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje **Predrag Radivojević** kaže da je rič o jednom modernom rišenju koje je zaminilo staru fontanu koja je bila u izuzetno lošem stanju:

– Posle deset godina propadanja i jednog rugla u centru grada konačno je uređen Trg oko Zelene fontane. Ova nova fontana je kao što vidite parterna fontana. To je jedno moderno rešenje. U centralnom delu fontane u pet koncentričnih krugova raspoređena je 61 prskalica, po obodu najvećeg koncentričnog kruga imamo 16 prskalica sa glatkim mlazom, takozvane „rainbow jet" prskalice, takođe 6 velikih žardinjera sa zelenilom i tri bazena sa mirnom vodom, imamo i parterno osvetljenje i osvetljenje bazena. Prelepo fontana izgleda noću. Takođe smo uredili i komunalnu i urbanu opremu, dakle 16 kandelabera, klupe. Ovaj prostor je praktično doživeo regeneraciju i sve će to ponovo navesti Subotičane na okupljanje i druženje na ovom Trgu u strogom centru grada – kazo je Radivojević.

Radovi na ovom projektu otpočeli su 5. februara tekuće godine.

Apel svim sugrađanima da čuvaje novu fontanu

Sekretarijat za komunalne poslove, energetiku i saobraćaj uputio je apel svim sugrađanima nek čuvaje novu fontanu. Saopštenje je prineto na zvaničnom sajtu Grada. Nova fontana je, za razliku od prithodne, daleko sadržajnija moderna parterna fontana s mnoštvom kombinacija različiti vodeni mlazova s dekorativnim osvitljenjom koji, u sklopu s dodatnim sadržajima ko što su bazeni s mirnom vodom, žardinjere sa zelenilom, parterno osvitljenje, velik broj klupa za sidenje, novo kameno popločanje fontane, i trga koji je okruživa, služe na korist i zadovoljstvo svi građana Subotice. O njezinom značaju za Grad, najbolji dokaz su u prithodna dva dana dali sami građani koji su je u velikom broju positili i uživali u mogućnostima koje ona nudi. Zbog svega navedenog, sa žaljenjom smo konstatovali kako se od strane jednog broja pojedinaca fontana koristi nenaminski, što mož dovest do povrida, al i oštećenja fontane i njezini dilova. Ovako neodgovorno ponašanje baca senku na sve lipo i korisno što je ova investicija izgrađena sridstvima budžeta Grada Subotice, dakle sridstvima svi građana, donela našoj Subotici. Zato ovim putom apelujemo na građane nek čuvaje novu fontanu, ko i sve javne površine, objekte i opremu, s obzirom na to da oni služe za opšte dobro svi nas, doprinose da naš grad bude uređeniji, opremljeniji i lipši, a tim i privlačniji, kako za građane Subotice, tako i za turiste koji ga posite. Kako bi se sačuvali od povrida i sačuvali javnu imovinu, molimo građane nek ne ulaze u bazene s plitkom vodom, ne postavljaje nikake stvari iznad i u otvore mlaznica (mista di voda iz fontane prska u vis), ne protrčavaje kroz mlazeve vode, ne kreću se na rolerima, skejtbordima, biciklima i drugim sridstvima za privoz i rekreaciju kroz parterni dio fontane, ne ulaze u žardinjere sa zelenilom, ko i da spriče svoju dicu ukoliko bilo šta od navedenog čine. Takođe, naglašavamo da je svako oštećenje i korišćenje fontane suprotno namini koju imaju, uključujuči i druge javne objekte uređaje i opremu, zabranjeno i podleže kaznenim odredbama u skladu s gradskom Odlukom o komunalnom redu. U skladu s navedenim, za svako oštećenje fontane i njezino korišćenje suprotno namini, nadležni komunalni policajac el inspektor mož izdat prikršajni nalog el kaznit prikršioca novčanom kaznom, stoji na kraju ovog saopštenja.

Centralna proslava Dana Grada prominjena

Poštivajuć odluku Kriznog štaba Vlade Srbije i naredbu Gradskog štaba za vanredne situacije o zabrani okupljanja na javnim mistima u zatvorenom i otvorenom prostoru istovrimeno više od deset ljudi radi spričavanja širenja zarazne bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2, ove godine neće bit organizovana centralna proslava Dana Grada Subotice – 1. septembra, ko ni prateće manifestacije planirane ovim povodom. Iako je danas situacija s epidemijom korona virusa stabilnija neg što je bila krajom jula, subotička lokalna samouprava smatra kako je zbog nesigurne epidemiološke situacije, kako u Republiki Srbiji, tako i na teritoriji Grada Subotice, vrime da budemo još odgovorniji i kako je spričavanje i suzbijanje zarazne bolesti COVID-19, primena mira koje su pridviđene važećim propisima, zaštita stanovništva i očuvanje zdravlja svi građana u ovom trenutku najvažnije, stoji u saopštenju subotičke Lokalne samouprave prinete priko zvaničnog sajta Grada.

U međuvrimenu je došlo do promina u mirama, pa je Dan Grada obilužen nuz svečanu sidnicu Skupštine i promociju dobitnika tradicionalni priznanja „Počasni građanin" i „Pro Urbe".

Završena je projektna dokumentacija za program „Exchange 5"

Program „Exchange 5" finansira Evropska unija, a sprovodi Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu u saradnji sa Stalnom konferencijom gradova i opština, dok je Tilo za ugovaranje Ministarstvo finansija, Sektor za ugovaranje i finansiranje programa iz sridstava Evropske unije (CFCU). Ukupna vridnost programa je 4.75 miliona evra, a za cilj ima unapriđenje upravljanja imovinom i lokalne planske i budžetske procese, ko dio reformisanja javni finansija u gradovima i opštinama.

U okviru prve komponente Programa Exchange 5, podržana je implementacija Grant šeme, odnosno dodila brespovratni sridstava za lokalne projekte, usmirena na unapriđenje upravljanja imovinom u gradovima i opštinama Srbije. Za Grant šemu je naminjen iznos od 3 miliona evra iz doprinosa EU, pri čemu je podržano 18 projekata koji obuhvataju 48 lokalni samouprava di spadaje i Grad Subotica i Opština Senta koji realizuju projekat „Samo pravno zaokružena javna svojina je dobra javna svojina". Projekat je započet potpisivanjom Ugovora o dodili brespovratni sridstava izmed Vlade Republike Srbije (Ministarstvo finansija, Sektor za ugovaranje i finansiranje programa iz sredstava EU), Grada Subotice i Opštine Senta 21.12.2018. godine. Ukupan budžet projekta je 240.095,00 EUR, iznos brespovratni sridstava je ukupno 181.343,75 EUR (75,53%).

Budžet Grada Subotica je 163.600,00 EUR a Opštine Senta 76.495,00 EUR.Grad Subotica odlučio je sve svoje kapacitete kroz ovaj projekat fokusirat na legalizaciju (ozakonjenje) objekata koji imaju izuzetan javni značaj, u cilju budućeg ulaganja u iste zarad poboljšanja uslova života stanovnika na teritoriji grada. Raspolaganje javnom imovinom nije velik problem u Subotici, al je zato ozakonjenje iste, uvođenje u RGZ i buduća izrada projektno tehničke dokumentacije pripoznata ko goruće pitanje za upravu grada. Legalizacija, upis u RGZ i katastar je glavni priduslov za

pravilno, dugoročno i kvalitetno raspolaganje nepokretnostima, jel građani prija svega, očekivaje priduzetničku inicijativu, ličnu odgovornost i svakodnevna poboljšanja kvaliteta življenja u lokalnoj zajednici. Kroz ovaj projekat pridviđeno je potpuno rišavanje više objekata i lokacija koje su izuzetno značajni. Nuz Grad Suboticu, partner na projektu „Samo pravno zaokružena javna svojina je dobra javna svojina" je i Opština Senta.

Detaljnim analiziranjom, dugoročnim planiranjom i velikim iskustvom u projektima, pripoznali su značajne potribe svoje lokalne zajednice u temi projektnog zadatka. Prema evidencijama RGZ-a, Opština Senta raspolaže nelegalnim objektima koji su u javnoj svojini, međutim, često se suočavamo s činjenicom kako podaci iz evidencije ne odgovaraje stvarnom stanju na terenu i ta odstupanja su značajna, a pomenuta neslaganja izazivaje nemogućnost domaćinskog postupanja, ispravnog, dugoročnog i priduzetničkog planiranja što se, naravno, očekiva. Stoga, Opština Senta kroz ovaj projekat, ko prioritet za rišavanje pripoznaje problem evidencije, izrade pricizne baze podataka i popis imovine.

Ugovor o geodetskim uslugama i uslugi pripravljanja projektno-tehničke dokumentacije za proces legalizacije nelegalni objekata na teritoriji grada Subotice i opštine Senta potpisan je 4. marta 2020. godine. Grad Subotica ugovorio je poso sa konzorcijumom na čijem je čelu firma „Prostor" DOO vridan 17,8 miliona dinara.U okviru Projekta završena je projektno tehnička dokumentacija za proces legalizacije 50 objekata, etažiranja 15 i brisanja 23 objekta u Subotici, ko i legalizacija 20 objekata, etažiranja 20 i brisanja 8 objekata u Senti što je bio glavni cilj stavljen prid projektni tim koji je rukovodio procesom od snimanja objekta, izrade elaborata geodetski radova, katastarsko topografski planova i projekta geodetskog obilužavanja i elaborata sprovođenja, brisanja objekta, izrade planova posebni dilova i izvištaja o zatečenom stanju objekta, do unošenja u evidenciju i poslovne knjige Grada Subotice i Opštine Senta i popunjavanja podataka o imovini u Centralnoj bazi podataka. Rok za realizaciju ovog ugovora bio je 3 miseca od dana potpisivanja Ugovora.

„Prostor" DOO Ada je u ugovorenom roku ispunio sve ugovorne obaveze izradivši projektno tehničku dokumentaciju za legalizaciju 88 objekata u Gradu Subotici i projektno tehničku dokumentaciju za legalizaciju 48 objekata u Opštini Senta i time je ova usluga i projektna aktivnost uspišno realizovana, stoji u saopštenju objavljenom na zvaničnoj stranici Grada.

Pridati na upotribu tereni sa tartan podlogom u Osnovnoj škuli „Kizur Ištvan" i u Fočanskoj ulici

Rekonstruisan sportski teren sa tartan podlogom u dvorištu Osnovne škule „Kizur Ištvan" pridat je ne upotribu. Tartan podloga postavljena je i na sportski teren u Fočanskoj ulici u Malom Bajmoku.

Direktor Osnovne škule „Kizur Ištvan" **Dejan Anđelović** kaže kako će dica ovim projektom dobit odlične uslove za razvoj, a škula je i u obavezi dici pružit maksimalne uslove za nigovanje sporta:

– Svečano otvaramo još jedan od terena, zahvaljujući Gradu Subotici, lokalnoj samoupravi, Pokrajinskom sekretarijatu za sport i omladinu, kao i Javnom preduzeću. Uspeli smo da realizujemo onako kako je i planirano, dakle u prethodnom periodu su urađena dva terena, a sad i ovaj košarkaški. S obzirom da u Osnovnoj školi „Kizur Ištvan" zaista uče učenici koji su vrhunski sportisti i koji su pravi rasadnik kasnije za sve naše klubove, škola je u obavezi da deci pruži maksimalne uslove za negovanje sporta.

Po ričima tadašnjeg člana Gradskog veća zaduženog za sport i omladinu **Nemanje Simovića** rekonstruisan je treći teren u dvorištu ove škule i to košarkaški, posli fudbalskog, odnosno rukometnog i odbojkaškog terena:

– Imamo to zadovoljstvo da predamo na upotrebu dva sportska rekonstruisana terena. Kada je u pitanju teren u Malom Bajmoku on je kompletno rekonstruisan sredstvima iz budžeta Grada Subotice, a kada je u pitanju teren u dvorištu Osnovne škole „Kizur Ištvan" ovo je teren čiju smo rekonstrukciju izfinansirali kroz saradnju sa Vladom AP Vojvodine, Pokrajinskim sekretarijatom za omladinu i sport. Oba terena su sa tartan podlogom, to je podloga koja u velikoj meri poboljšava kvalitet sprovođenja nastave fizičkog vaspitanja, smanjuje opasnost od povreda kada su u pitanju đaci ove škole. Ima 700 đaka koji pohađaju ovu školu – kazo je Simović.

Direktor Javnog priduzeća za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje **Predrag Radivojević** kazo je kako priduzeće intenzivira radove u litnjim misecima kako na obnovi sportske infrastrukture, tako i na obnovi putne infrastrukture:

– Javno preduzeće za upravljanje putevima, urbanističko planiranje i stanovanje ove godine je završilo tartan podlogu na sportskom terenu u Malom Bajmoku, dakle 500 metara kvadratnih tartan podloge je postavljeno. Ti radovi su bili vredni 2,2 miliona dinara iz budžeta Grada Subotice, takođe smo zamenili i sve rekvizite, dakle, koševe, table i obruče. To je samo nastavak našeg opredeljenja. Mi smo se trudili svake godine da bar u po jednoj mesnoj zajednici uradimo neki sportski teren. Podsetiću vas, prošle godine smo radili u mesnoj zajednici Novi Žednik, kada smo čak dva terena asfaltirali, uradili tartan podlogu i košarkaški i rukometni teren, to je bilo oko 1100 kvadrata. Naše preduzeće intenzivira radove u ovim letnjim mesecima na asfaltiranju i rehabilitaciji ulica. Završili smo potez Jo Lajoša-Pazinska ulica u dužini od 500 metara, i širini 6 metara. To je bio dugogodišnji problem stanovnika naše najveće mesne zajednice. Ono što planiramo da uradimo u narednim mesecima to je svakako potez ulice oko Gimnazije, dakle ulice Petefi Šandora, Ištvana Sečenjija, Trg Jakaba i Komora, Trg Sinagoge, to je u Mesnoj zajednici Centar II, i u Mesnoj zajednici Dudova šuma do kraja godine planiramo da uradimo bivšu Gorenjsku ulicu. To je jako dobra poveznica tog dela grada sa Kelebijskim putem – kazo je Radivojević.

Veće angažovanje mladi ljudi na lokalnom, nacionalnom i globalnom nivou

U sridu, 12. avgusta, obilužen je Dan mladi. Generalna skupština Ujedinjeni nacija je 1999. godine u svojoj rezoluciji podržala priporuku Svitske konferencije ministara omladine da se 12. avgust proglasi Međunarodnim danom mladi. Međunarodni dan mladi daje priliku da se usmire glasovi, akcije i inicijative mladi ljudi jel se širom svita pripoznaje važnost učešća mladi u političkom, ekonomskom i društvenom životu i procesima.

Tema Međunarodnog dana mladi ove godine je „Angažovanje mladi za globalnu akciju". Izborom ove teme UN žele ukazat kako angažovanje mladi na lokalnom, nacionalnom i globalnom nivou obogaćiva nacionalne i međunarodne institucije i procese, a brojni su primeri kako njeva zastupljenost i angažovanje u formalnim političkim institucijama doprinosi značajnim poboljšanjima. Dok UN navršavaje 75 godina postojanja, a priostalo je samo 10 godina do ostvarenja Održivi ciljova za sve u svitu 2030.godine, evidentno je kako povirenje u javne institucije opada. Na svim nivoima, čini se da su srž problema duboke nejednakosti i nedostatak političke i socijalne uključenosti. Posebno mladi ljudi redovno na-

vode kako se njevi glasovi ne uzimaje u obzir u dovoljnoj miri, kako se njeve potribe nedovoljno razumiju i zadovoljavaje i kako još uvik nedostaje njevo angažovanje i osnaživanje u raznim procesima. Cilj Međunarodnog dana mladi 2020. je ukazat na potribu omogućavanja angažovanje mladi čineći lokalne, nacionalne i globalne institucije inkluzivnijima u cilju jačanja njevog kapaciteta radi dostizanja globalni akcija.

Obilužavanje Međunarodnog dana mladi će vodit organizacije za mlade, a biće organizovane brojne diskusije s odabranim temama izmed mladi učesnika koji su uključeni u političke procese na lokalnom, nacionalnom i globalnom nivou, uključujuć mlade parlamentarce i pridstavnike omladine UN, stoji u saopštenju doktorice **Nade Kosić Bibić**, načelnice Centra za promociju zdravlja, Zavoda za javno zdravlje.

Izlov babuški iz Palićkog jezera

Selektivni izlov babuški u sklopu projekta „Zaštita biodiverziteta i voda jezera Palić i Ludaš", nastavljen je u jezeru Palić. Oko 95 procenata ribljeg fonda jezera čine upravo babuške, invazivna vrsta koja je poznata ko vrsta koja narušava ekosistem i prlja vodu.

Po ričima **Tamaša Vinkoa**, stručnog saradnika za zaštitu prirode JP „Palić-Ludaš", prema procinama u jezeru i dalje ima oko 150 tona ove vrste:

– Prošle godine smo izvadili oko 16 tona, prvi put je izvađeno oko 10 tona, a ove godine planiramo 50 tona i ako to uspemo, izvadićemo skoro polovinu babuški, što će već pozitivno uticati na riblji fond. Tek kada bude bio bolji kvalitet vode, planiramo i druge ribe da stavimo, ali videćemo u narednim godinama kako će se odvijati situacija.

Marta Dobo, direktorka JP „Palić-Ludaš" kaže kako će se selektivni izlov nastavit i naredne godine:

– Vidimo da su rezultati dobri, a to se vidi po broju babuški. Svaki dan izlovimo više od jedne tone, ali vidi se i po tome što je u vodi puno smuđa i drugih plemenitih vrsta što znači da se kvalitet vode poboljšava.

Marko Stojičić, konsultant na projektu kaže kako je uporedo s ovim projektom u toku i druga investicija:

– Kampanja selektivnog izlova je samo jedna od investicija koja se sprovodi u okviru projekta, a u toku su investicije na nadgradnji prečistača otpadnih voda i na povezivanju Palića na kanalizacionu mrežu i odvođenje otpadnih voda ovog naselja na centralni prečistač. Imamo i investiciju koja se tiče pravljenja zaštitnih pojaseva oko jezera Palić i Ludaš, uključujući i asfaltirane biciklističke staze.

Ulovljena riba koristi se za ishranu životinja u Zoološkom vrtu.

Nov termin održavanja Festivala evropskog filma Palić

Ovogodišnje, dvadest sedmo izdanje Festivala evropskog filma Palić, biće održano u novom terminu od 12. do 18. septembra, u skladu sa svim mirama Vlade Republike Srbije i Kriznog štaba za suzbijanje zarazne bolesti Covid-19 o organizaciji događaja u kulturi, najavili su organizatori. Festivalski program održavaće se na Paliću i u Subotici, u organizaciji Otvorenog univerziteta Subotica. Na otvaranju će nagradu „Aleksandar Lifka" u kategoriji domaći stvaralaca primit legendarna glumica Mirjana Karanović. Na 27. festivalskom izdanju međunarodni žiri Festivala dodiliće Zlatni toranj za najbolji film i Palićki toranj za najbolju režiju. Žiri kritike dodiliće nagradu za najbolji film iz selekcije „Paralele i sudari", a biće dodiljena i Gorki list nagrada na osnovu glasova publike. FIPRESCi žiri takođe će dodilit nagradu za najbolji film.

Interetno festival u online formatu

Ovogodišnje, 19. izdanje Interetno festivala, održano je od 22. do 26. avgusta, al zbog aktuelni epidemiološki mira samo u online formatu. Svi zainteresovani za ovaj festival, koji je obuhvato radionice za dicu, koncerte, izložbe, plesne panorame i drugo, su mogli pripravljen program pratit putom internet platformi Festivala, ko i na RTV Pannon.

Projekat „Ecolacus" napriduje prema očekivanjima

Godišnji prisik rezultata postignuti u okviru projekta „Ecolacus- Zaštita biodiverziteta i voda u jezeru Palić" pridstavljen je na Paliću. Projekat koji podrazumiva dogradnju postrojenja za pričišćavanje otpadni voda Subotice, novu crpnu stanicu za otpadne vode na Paliću i vod ka Subotici, proširenje kanalizacionog sistema na Paliću, izgradnju tampon zone oko jezera Palić i jezera Ludaš s biciklističkim stazama, vidikovcima, izvođenje biomanipulacije na jezeru Palić i prateće mire, po ocini nadležni napriduje i bolje od očekivanog.

Đerđ Šugar, direktor Javnog komunalnog priduzeća „Vodovod i kanalizacija" kaže kako septičke jame imaje najveći uticaj na vodu u jezerima, te je ovaj problem bilo neophodno rišit:

– Najveći napredak je na kanalizacionoj mreži, proširenju. Tu u prvoj fazi kada je potpisan ugovor smo dobili otprilike 14 kilometara gravitacione mreže, plus tih 5 kilometara, ukupno 19 kilometara kanalizacije. Uz to smo još dobili jedan deo granta i kredita od Vlade Republike Srbije i sa tim smo još uspeli 3,1 kilometar da dogradimo. Ono što nas raduje kao upravljača je da smo uspeli da završimo Horgoški put, odnosno taj glavni put.

Krajom januara, prema planu, biće završeno i povezivanje pumpne stanice s pričistačom. Radilo se i na problemu odlaganja digestivnog mulja koji će bit transportovan na Regionalnu deponiju. Za ove potribe će putom ovog projekta bit nabavljeni kamion i tri kontejnera. Direktorica Javnog priduzeća „Palić Ludaš" **Marta Dobo** osvrnila se na dio projekta čije ostvarenje pripada ovom priduzeću:

– Što se tiče biomanipulacije sa tim smo sasvim zadovoljni, jer smo više izlovili nego što smo mislili, i možemo da potvrdimo da imamo i smuđeva, lepih primeraka u jezeru. To je ona vrsta ribe koja je poželjna da bude u ovim jezerima.U toku je procedura za izgradnju biciklističke staze oko četvrtog sektora, ko i uređenje zaštitnog pojasa i uklanjanje invazivnih vrsta. Sa obale Palićkog jezera uklonjeno je oko 11.000 kvadratnih metara mulja, a na Ludašu dve, tri hiljade kvadrata.

Po ričima **Marka Stojčića**, konsultanta na projektu, nike od aktivnosti se sprovode sad, a nike će se sprovodi kad budu optimalni uslovi prisutni:

– Smatram da su investicone mere dobro izabrane i ubeđen sam da ćemo imati konkretne rezultate do samog kraja projekta i nakon toga.

Projekat „Zaštita biodiverziteta i voda jezera Palić i Ludaš" započet je sridinom 2018. godine, a rok za svršetak je sridina naredne godine. Projekat je finansiran sridstvima nemačke KfW banke od 6.5 miliona evra i Grada Subotice od milion evra.

K. S.

LJUBICA MANDIĆ SPAJA TRADICIJU I NOVO VRIME, PA I OVO PROŽETO KORONA-VIRUSOM

Šlingovane zaštitne maske

O radu **Ljubice Mandić** pisali smo i u prošlom broju „Bunjevački novina”, jel je upravo ona bila saradnik i sagovornik u okviru teme zaštite bunjevačke tradicije, odnosno bilog šlinga. I onda je naglasila kako pokušava kroz svoj rad na bilom šlingu sačuvat tradiciju, a da mu opet da novi ton. Tako su njezini radovi već našli misto na svakodnevnim kreacijama mlade čeljadi, a sad, u vrime kad se borimo s korona-virusom, pronašla je nov način kako tradiciji dat savrimen ton – radi šlingovane zaštitne maske.

Ljubica Mandić

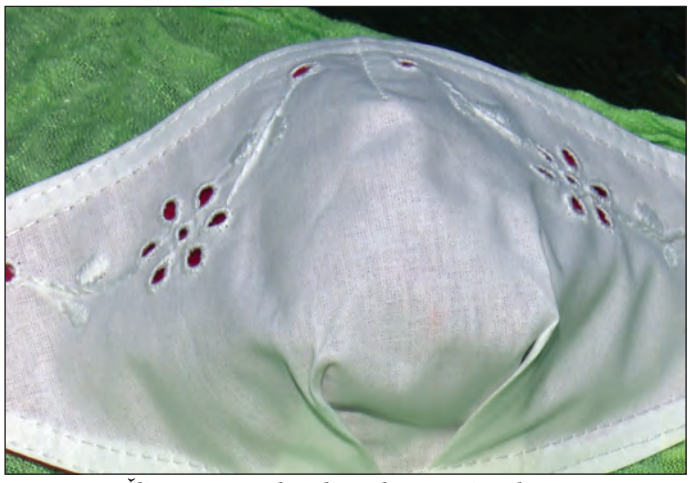

Šlingovane maske – lipe, elegantne i unikatne

– Nedavno sam počela radit i na ovaj način bili šling. Kad je bilo najgore oko korona-virusa nije bilo ničeg, slavlja, veselja, svadbi... No, kako su mire malo ublažene, tako se malo svi vraćaje u uobičajeno stanje, a sve je počelo, kako to često i bude, s mladima. Jedan budući bračni par mi je došo s molbom nek njima i njevim svidocima na vinčanju u Gradskoj kući opravim svečanije maske. Ideja je bila da oni svečano obučeni, za taki bitan dan, imaje i odgovarajuće maske, a ne kake obične platnene el hirurške i tako je sve počelo – pripovida nam Ljubica Mandić.

I kad je napravila par komada šlingovani maski, naša sagovornica je otkrila još jedno područje di mož šling, ko dio tradicije, uokvirit u čegagod što je sad aktuelno.

– To je svakako u skladu s mojom idejom kojom se vodim, a to je prinet bili šling i na modne detalje današnjice, nek mlada čeljad mogu nosit dio svoje tradicije, a nek to ne odudara od današnjeg vrimena. Ne želim da šling bude samo na jorganima i na uzgljancama, na stvarima koje stoje u ormanu i koje se baš ne vide, neg mi je lipo da ga bude i na bluzama, haljinama, neseserima, pa eto, i na maskama. Možem kazat kako šlingovana maska mož bit lip detalj na curi koja se lipo opravi, našminka...

Maske je pravila sa vinčanja, pa onda i odgovara da šling bude po tradiciji rađen bilim koncom na bilom materijalu. Kako kaže naša sagovornica, to ne mora bit pravilo koje se ne smi prikršit.

– Desi se i da radim šling na platnu u boji i koncom u boji. To je isto štogod staro u novom. Onaj ko zna šta je bili šling, njemu neće bit teško pripoznat ga i na platnu druge boje. I opet mi tu pomažu mladi koji su radi pokazat na sebi dio tradicije. Lipo je kad se vidi naša tradicija, a meni je lipo kad vidim da to kogod niguje i cini.

Iako bili šling nije jedina vrsta tradicionalnog veza, za Ljubicu Mandić nema dileme da je on najlipši.

– Nikad nisam ni volila imat u kući kako drugi vez. Šling je ono što je naše, što je naša tradicija, pa ga zato i radim. Znala bi sigurno radit i štogod drugo, al za to nemam ni vrimena, a ni ne privlači me. Uglavnom sve što radim, radim iz zadovoljstva. Često pravim članovima familije i prijateljima autentične poklone za rođendane, pa već čekaje da dođem i donesem štogod šlingovano. Kad štogod novo počnem radit, ko ove maske na primer, ukućani mi kažu „Tribalo ti je to?”, kad me vide kako radim i do posli ponoći. Al, kad ja to volim, jednostavno uživam i nije mi teško.

N. S.

U BUNJEVAČKIM KUĆAMA TARANA JE I DANAS REDOVNO NA MENIJU

Lito – vrime kad se pravi tarana

Lito, vrime kad je gotov ris, pa ima friškog brašna, kad koke lipo nose jaja, a i kad su temperature pogodne, pravo je vrime za pravljenje tarane. Brez tarane kadgod nije mogo proć kaki bunjevački meni, a ovo ilo se, na razne načine, kuvalo bar jedared nediljno, i to najčešće sridom el subotom. Danas, kad je lakše taranu kupit na peci, el dućanu, još ima oni koji je prave na tradicionalan način, al i oni koji žele naučit kako se to radi.

Upravo je **Marica Milašin** tila naučit kako se tarana pravi, a ni to što je i sama u penziji nije joj smetalo sist u „škulsku klupu", odnosno, na časovima praktične nastave naučit veštinu pravljenja tarane koju joj je prinela komšinca **Terezija Drnić**.

– Onaj ko ima volju štogod naučit, nikad nije kasno. Pravila sam sama taranu nikoliko godina unatrag, bilo je godina kad mi je lipo uspila, al i kad nije. Zato sam i zamolila komšincu koja to odavno radi da mi pokaže kako triba – kaže Marica Milašin dok „vaća biluške" kako se pravi tarana. Zna i ona kako se tarana danas mož kupit u dućanu, prodaje se i domaća od kuća i na pecama, al isto tako zna kako je najbolje ono što čovik sam pripravi.

– Ne kažem ja da to što se mož kupit na peci el dućanu nije dobro, al uvik mi je kod kuće bolje. Znaš od čega si pravio, znaš kako si pravio, u kakim uslovima. I zato, dok god možem, volim sve pripravit domaće. Kad ne budem mogla, onda ću ko i drugi, otić i kupit. Sad sam u penziji, fala Bogu zdravlje dobro služi, imam vrimena, čovik pomogne, a nikad nije kasno štogod novo naučit.

Terezija Drnić

Marica Milašin

A glavna majstorica za taranu Terezija Drnić i sama voli taranu, pa joj nije ni teško pripravit dosta za cilu godinu, kako sebi, tako i svojim nabližima.

– Tarana se pravila za cilu godinu i pravljenje tarane je, pogotovo prija, bio jedan od važniji poslova za domaćicu. Ona se pravi ovako, u ovo vrime, liti, kad nema kiše i kad nema vlage. Kad se opravi, suši se jedno tri dana, al ne na jakom suncu, uglavnom

DVA TANJIRA I DOSTA

Kod Marice se tarana često pripravlja.

– Čini mi se kako je liti češće pravim. Kad ima friške paradičke i paprike onda pravim đuveč, pa umisto pirinča metnem taranu. Kad tako štogod kuvam, onda nikad ne ostane. Kad je malo ladnije, s jeseni i na zimu, onda upržim malo luka, dodam koji krumpir, nakrižam divenice i na kraju metnem taranu. Čovik dvared vadi, pa već treći put sam sklanja tanjir, kaže „Ne smim više!" – divani Marica Milašin za „Bunjevačke novine".

po astalima na promaji, u ambetušima... Kad je suva, onda se meće u platnene kese, i najbolje na kaku promaju. No, ako je tarana dobro opravljena i ako je suva, onda se neće pokvarit. Evo, meni je priteklo od priklanjske godine, lani je nisam pravila, i još je dobra – pripovida nam Terezija Drnić.

Danas pravi taranu za sebe, i za dvi ćeri i njeve porodice, a opravi malo i za komšije. Iako je 42. godište, još dobro mož radit, al se sića i bolji dana kad je sama znala opravit i priko 20 kila tarane. Dok je bila mlađa, taranu je naučila pravit od komšince, a za ovu priliku je pokazla na primeru kako se pravi tarana s 5 kg brašna, nuz 20-tak jaja i 1-1,5 litru vode.

Nikad nije kasno za novo znanje – učiteljica i učenica, Terezija Drnić i Marica Milašin

– Najteži poso je zakuvat tisto, a onda se prosije nek se očisti od brašna, pa se onda na protaku trlja i pravi tarana. Važno je nek bude dosta mista di će se sušit, nek se to onda privrće, kako ne bi ostala digod vlažna.

Današnji tempo života je drugčiji, a sve manje domaćica, pogotovo mlađi, pravi ovako štogod.

– Svašta se prominilo, lakše je kupit neg opravit, a lipo je i dobit. Moje ćeri kuvaje taranu, vole, al unučad već ne vole. Taranu ne prave same, dobro je dok mama mož, pa će bit za sve, al bi znale opravit da triba. Danas je drugčija moda, pa je malo tarana pala u zapećak, nika su druga ila u modi. No, kad bi se tarana vratila u modu, virujem kako bi se dopala mnogima jel je mož opravit na razne načine, a da bude ukusno ilo. Prija nije bilo toliko mesa na raspolaganju, pilež se čuvo, a tista je bilo na razne načine, pa i tarane.

I kod Terezije je na meniju tarana prilično često.

– Pravim je na razne način. Mož se zapržit ko na paprikaš, mož bit s divenicom, paradičkom, živinskim mesom... I kad se kuva paprikaš, mož metnit tarane. Ako nemaš vrimena za kaku komplikovaniju užnu, napraviš zapršku s lukom, metneš koji krumpir, divenice, taranu, i eto ručka, i to još kako ukusnog!

Koštala je, priznaje, i industrijsku taranu. Nije joj se sviđala, ni njoj, ni pokojnom mužu.

– I ako nemaš pripravljene tarane, bolje je zakuvat tisto malo čvršće, pa natrenicat na brzinu. I tako je tušta bolja neg kupovna!

N. S.

PROMINE U ORGANIZACIJI „DANA BUNJEVAČKE KULTURE" U BAJMOKU

Promocija filma i biltena

Tradicionalna manifestacija „Dani bunjevčake kulture" u Bajmoku biće održana i ove godine, al u malo drugčijem obliku i terminu. Kako obaviještavaje iz Upravnog odbora Bunjevačkog centra „Bajmok" koji stoji iza organizacije, projekat koji je dosad četrnajst godina relizovan nuz sve pofale, biće održan u sridu, 19. septembra, u velikoj sali KPD „Jedinstvo–Eđšeg" u Bajmoku, al i na otvorenom.

Plan organizatora je da, u zavisnosti od vrimenski uslova, u prvom dilu, na otvorenom, tokom dana bude održana izložba stari zanata koji su itekako bili značajni za potribe seoski domaćinstava na ovim prostorima.

Za 18 sati je najavljena promocija dokumentarnog filma „Iz oblaka vila" koji je posvećen heroini nebeski visina **Mariji Vuković Milićević**, svitskoj prvakinji u padobranstvu, višestrukoj državnoj prvakinji, ponosnoj na svoje bunjevačko poriklo. Planirano je da posli tog bude kraće obraćanje autora filma, a potom slidi promotivni prikaz četrnajstog biltena koji prati „Etno festival bunjevački ila", a koji u sebi sadrži prikaz Festivala održanog prošle godine.

Čitava manifestacija biće održana u skladu sa svim priporukama zaštite od virusa COVID-19 i nuz poštivanje svi propisani mira Kriznog štaba.

N. S.

U PROTEKLOM VREMENU NIJE BAŠ UVIK BILO LAKO SAČUVAT UOBIČAJENI RITAM POSLOVA, HOBIJA...

Ko ima volju, uvik nađe kako će popunit vrime

U vrime kad živimo u drugčijem ritmu i nuz brojna ograničenja, važno je sačuvat dobro raspoloženje, al i ostat aktivan u svemu što nije ograničeno. Ko nije u stanu, neg ima avliju, al i dobru volju štogod uradit, virovatno je malo lakše podno sve ono što nam se izdešavalo, od ka-rantina, policijskog časa, te drugi brojni ograničenja koja su nas na-tirala uvest nike nove običaje, al i prite da se dobri stari navika odviknemo.

Stipan Krčelić

Med onima koji su i u ovom teškom vrimenu pronašli način ostat nasmijani je i **Stipan Krčelić**. To što je u penziji, ne znači da nije aktivan, od poslova po kući, svirke, druženja, josaga, Golupčije pece... Dobar dio aktivnosti, međutim, moro je odložit. Najvećma se to ostilo po svirkama. Rođendana, svatova, folklorni nastupa nije bilo, a jedino je ostala pokoja sarana di su svirci pratnja na vični počinak.

– Sviram najviše kod kuće, što bi se kazlo, treniram. Čekam da kogod zove, da vidimo kako će dalje bit sa svirkama i nastupima. Trudim se ostat u kakoj-takoj formi. Sidnem pod šupu i sviram, malo Marici (ženi), malo komšijama, malo kerovima, malo sam sebi... I svi slušaje i trpe moju svirku, pa i kerovi. Gledam da bar jedared nediljno vežbam, a nemam baš ni motivacije za više. Nema orkestra, nema društva, nema ničeg za čega se pripravljaš, pa se malo teže i motivisat. Ovako bar uspijem jedared nediljno vežbat, kako se ne bi ukočili prsti – divani nam Krčelić.

Iako je ton razgovora šaljiv, jel tako se lakše pribrodi svaka kriza, saznajemo kako kolegama muzičarima baš i nije lako u ovo vrime.

– Svi su već izluđeni, ne znaje šta će sa sobom. Fali im iđište, društvo, publika, svirka, na kraju krajova i novci. Isto ko i što čujemo kako je teško glumcima koji nisu mogli radit, pa hotelijerima di nije bilo gostivi, tako je i muzičarima koji jednostavno nemaje di radit. U najvećem dilu godine nije bilo okupljanja, proslava, svadbi... To se itekako odrazilo na finansije.

Vrime pod ograničenjima nije prošlo uzalud. Naprotiv, bilo je popunjeno.

– Nije mi bilo problem ništa, pa ni kad je bio karantin. Kad nismo mogli ić, onda su komšije i sin doneli šta nam je tribalo. Veći su mi problem sad ove maske, ne mož disat u ovo litnje dobo, sav se oznojiš... A kući uvik ima posla. Imamo avliju, malo josaga, živine, kerove, zecove... Bilo je i voća, al i poslova za pripravljanje zimnice. Nikad mi nije problem pomoć ženi kuvat pekmez, duncovat, kuvat paradičku...

Ono što je, ipak falilo, jeste rad s dicom. Naime, Stipan Krčelić redovno, s kolegama, svira na probama Kulturno-umitničkog društva „Aleksandrovo". Nije bilo svirki, nastupa, pa ni probe već dugo nisu održavane. Nedostaje Stipanu i taj rad, pogotovo dica koja svojim veselim duhom i starije čine mlađim.

– Dica mi pogotovo fale, njeva vedrina, graja, vriska. Još smo prija Nove godine napravili raspust, kako bi svi naši članovi mogli proslavit sve praznike, i jedan i drugi Božić. Od tog doba se nismo ni skupili. Kad je bio planiran početak, počela je ova nevolja s koronom, a kad smo mislili kako ćemo moć više radit tokom lita, stigo je i „drugi talas" i tako. Radili su čujem na sređivanju prostorija, bilo je radova na krovu, al sigre i pisme nije još bilo. U KUDŽ „Bratstvo" su, čujem, malo počeli, pa su opet morali prikinit. Jednostavno, nije bilo slobodno bilo kako organizovano okupljanje, al se svi nadamo kako ćemo što prija moć krenit i s probama.

Našeg sagovornika pamtimo i po tom što redovno peče, za svoje potribe, rakiju od duda. Taki ak-tivnosti bilo je i ove godine.

– Jeste, i rakiju sam peko u proteklom periodu. Dud je ove godine dobro „platio". Manje je rodio, al je dao više rakije. Dosad je bilo 7-8 litara od 100 kila, a sada i priko 10 litara. Imo sam malo šljiva, malo sam dokupio, ko i kruške, dok su se kajsije i briske smrznile.

U životu ništa nije vično, a kako nas uvirava naš sagovornik, ni ova pošast ne mož trajat dovika.

– Ubeđen sam kako će se svit vratit u normalu, mora tako bit, sad prija el kasnije. Bilo je, znamo svi dobro, i ranije veliki bolesti. Kuga, kolera, boginje, sve je to poharalo svit u prošlosti. I tako je uvik, jedna bola prođe, pa onda druga dođe. Sad je došo ovaj Covid, al mora i to proć.

N. S.

ZNAMENITI BUNJEVCI –FRA MIHAJLO RADNIĆ

Začeci bunjevačke književnosti

Ako bi divanili o kakom narodu mora se uzet u obzir njegov kulturni razvitak koji se miri prvom pisanom el odštampanom knjigom.

Kad smo mi, bački Bunjevci u pitanju, književnost pratimo od onog vrimena kad smo se doselili na ove prostore Bajskog trougla. I tu se oma spominje ime našeg fra **Mihajla Radnića**. Mnogima će ovo ime bit poznato, zbog ulice u Subotici, koja nosi njegovo ime di se i danas nalazi Osnovna škula „Matko Vuković" poznata ko „Golubova škula" .

Mihajla Radnića ćemo u literaturi nać pod više imena: Mihajlo, Mijo, Mihovil, al Mihajlo je najčešće u upotribi. Radnić je rođen u Kaloči 1636. godine, i oko ove godine se slažu skoro svi istraživači. Prema mistu rođenja, rada i stvaranja pripada budimskom krugu naši prvi bunjevački pisaca – **Lovre Bračuljevića, Stipe Vilova, Nikola Kesića** i drugi.

Radnić se nuz ime i prizime u knjigama potpisivo i nadimkom Bačvanin, pa su to mnogi tumačili da je rodom iz Bača. Svaka nedoumica oko njegovog nadimka nestaje kad se pogleda njegov potpis na knjigama, di na latinskom jeziku piše fr. Michael Radnic a Bacska. Tim nadimkom skreću je pažnju da je iz Bačke, ponosan na nju ko i mi kadgod, al i danas. Bilo je i oni koji su tumačili kako je poriklo Radnića iz Bača el Olova, al i to nije tačno. Naime on je tamo bio jedno vrime gvardijan franjevačkog samostana.

Iz zapisa zna se tek toliko kako je posli studija humanistički nauka, koje je završio u Rimu, pristupio franjevačkom redu, di je obavljo brojne funkcije, a mnoge su bile i zdravo visoke. Bio je gvardijan u Olovu od 1666. godine, al iz zapisa se vidi kako on tamo nije rado dočekan, već je postavljen protiv volje cilog samostana. Ode je osto devet godina, a pod kraj života biće još jedared gvardijan, al ovaj put u Budimu, i to četvrti po redu, od kako je osnovan ode samostan (1702 – 1703.).

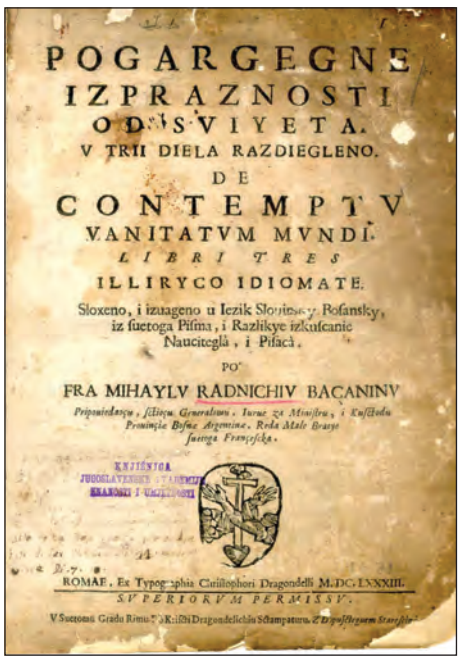
POGARGEGNE
IZPRAZNOSTI
OD SVIVETA.
V TRII DIELA RAZDIEGLENO.
DE
CONTEMPTV
VANITATVM MVNDI.
LIBRI TRES
ILLIRYCO IDIOMATE.
Slozeno, i izuageno u Iezik Slovinsky, Bosansky,
iz fuetoga Pisma, i Razlikye izkuscanie
Nauciteglà, i Pisacà.
PO
FRA MIHAYLV RADNICHIV BACANINV
ROMAE, Ex Typographia Clarissophori Dragondelli M.DC.LXXXIII.
SVPERIORVM PERMISSV.

Isprid Bosne Srebrene bio je tajnik u franjevačkom samostanu u Kreševu (1678. godine). Ode će i upravljat provincijom pet godina. Bosna Srebrena je u to vrime pokrivala nikoliko veliki oblasti: cila Dalmacija, Bosna i Hercegovina, Slavonija i južna Ugarska. Ko provincijal pokušo je političkim posridovanjom pomoć katoličkom življu u Bosni, tokom Bečkog rata (1683-1699). Iako se fra Mihajlu Radniću pripisiva kako je zaslužan za priseljenje katolika iz Bosne u Slavoniju i Bačku, to na žalost nije do kraja istraženo, al se zna kako su ga njegovi protivnici krivili što to iseljavanje nije spričio, jel su se posli njega ugasili samostani u Gradovrhu, Olovu, Visokom, Donjoj Tuzli, Modriči i Rami.

Za godinu smrti Radnića uzima se sa najvećom sigurnošću 1707. godina, što će kazat da je živio 71 godinu. Prilično dugačak životni vik za ono doba.

Prva štampana bunjevačka knjiga je „Razmišljanja pribogomna od ljubavi Božje" izašla sridnom 1683. godine u Rimu. Radnić je knjigu posvetio papi Inocentu XI. Druga knjiga je pod nazivom „Pogrđenje izpraznosti od svieta u tri diela razdjegljeno", složeno i izvađeno u jezik Slovisnki Bosanski iz sv. Pisma i razlikieh izkuscanieh naucsitegla i pisaca po Fra M. Radnichu.

Ove dvi knjige se smatraje prvim našim štampanim izdanjima.

T. B.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Počima jesen

Stigo je septembar, jesenski mi-sec, a naši stari su kazali: „Je-sen prava Gospojina Mala". Dani su sve kraći i ladniji, pa se kaže: „Posli Svetog Ilije sunce nam je milije", jel ga sve manje ima. Dani su kraći, a posla je bilo tušta i to je tribalo poradit, a sve se radilo ručno. Niko se ne želi vratit u ono vrime kad se mukotrpno živilo, a sa znojom obrađivala zemlja, al ne triba zaboravit naše pritke koji su sve to izdržali u teškim ratnim i gladnim godinama, samo kako bi opstali u životu. Bili su radni, vridni i pobožni ljudi. Znali su se radovat životu, a nisu se bojali odranit više dice.

Berba kuruza – najteži poso

Septembra su se počeli brat kuruzi, a to je jedan od najteži poslova, teži i od risa. Velike njive kojima ni kraj ne mož ugledat, to su sve ljudi ručno obrali, kuružnu posikli, povezali i sadili u klupe. Ustajalo se rano kako bi se kuružna povezala i sadila u klupe još za mraka, pa čim svane da se mogu počet brat kuruzi. Za branje je tribo šiljak, a za sičenje kuružne motičica. U davna vrimena kuruze su brali u ljuskuri, pa ji nosili na salaš na rpu, i posli gulili. Posidaje oko rpe, pa gule kuruze obično prid misečinom, dok gule kuruze šale se, pripovidaje pripovitke el pivaje. Kad sve ogule, unesu ji u čardak. Lipe ljuskure naizbiraje što se mećalo u postelje na krevet, a drugo se davalo josagu. Kasnije su kuruze brali i gulili na njivi, to je bio brži poso, a svakako težak. Ako je bilo suvo vrime, oštra kuružna je grebala ruke, lice i vrat beračima. A ako je kišovita jesen, onda se radilo po lapavici, mokra kuružna je kvasila ruvo čorape i obuću beračima, i prožuljala bi mokru kožu na prstima.

Bilo je sorti kuruza koje su se teško brale, imale su jak čekljun, pa je beračima ruka često vaćo „škripavac". Zaboli zaglavak kod šake, pa boli, sve škripi. Onda bi se šaka stegla maramicom nek manje boli, al se radit moralo. Bolilo bi još nikoliko dana, pa prošlo samo od sebe. Kadgod se sve iskoristilo, kuružnom se ranio josag, a ogrizina se ložila u paorske peći. Ogrizina se mogla i prodat, kupovali su je pekari pa su sotim žarili peći kako bi pekli kruv, a čutke su se ložile u šporelj, kad se kuvalo. Posli tušta godina fabrike su napravile berače, mašine što beru kuruze, al oni izlome i unište kuružnu. Kadgod si siromašniji ljudi išli kod veći gazda brat kuruze, kako bi zaradili kuruza za svoj josag. I varoščani su išli na salaše, jel se u berbi moglo dobro zaradit. Kuruze su brali u bandama.Četvero beru kuruze, a jedan za njima siče kuružnu sva četri reda i meće u snopove. Jedan je čovik bio bandaš, koji se s gazdom dogovorio oko cine posla i vodio računa kako bi se poso dobro uradio. Bralo se od reda, na meter el za novce, već kako se pogode, cina nije bila ista svake godine, ako su kuruzi dobro rodili, i posla je bilo više, pa se više i plaćalo. Poso je bio težak pa su se berači dobro ranili.

Sad se sve prominilo, ručno više niko ne bere kuruze, a i mašinski, beračom slabo. Veliki kombajni kuruze oberu i smrve kuruze na njivi pa se istare kuružna, a i čutke se izlome na njivi pa se posli nema šta ložit u peć i šporelj, pa se griju i kuvaje na struju, a to tušta košta. I ima i jedna zgoda kad je majstor došo u jednu familiju namontirat nov, električni šporelj. Majka gleda, vidi sve lipo, novo, sjajno, četri rignle i lerna... A majka pita: „Kaži sinko, a odkaleg će se ložit u taj šporelj?" Majstor pogleda, pa kaže: „Iz novčanika, iz novčanika!"

Poštivanje križa

Bilo je i drugi poslova što je tribalo poradit. Mlatile se crne šljive, one domaće, koji je bilo na svakom salašu. Šljive se operu, iskalaje, pa se kuvo pekmez u kotlu digod u ladu. U taj pekmez se nije mećalo šećera, bio je sam po sebi sladak, a ni konzervans se nije mećo. Pekmez se dici mazo na kruv, pekli se kolači i kuvali gumboci i taški s pekmezom. Šljive su i duncovali, a i sušili za zimu. I paradička se kuvala i salivala u boce za zimu, kiselili se krastavci i paprika.

Pomoć u nevolji

Na Malu Gospojinu se išlo na Bunarić i na druga Marijina svetilišta u Daroslav, na Tekije, el u Bili Aljmaš. Tamo su dicu vodili, al i nosili svoje bolesnike. Naši prici su se obraćali Majki Božijoj u svoji nevoljama bolestima i drugim potribama. Uzvišenje svetog križa je 14. septembra, po sićanju na drveni križ kojeg je Isus nosio i na kojem je razapet umro. Na taj dan se održavaje proštenja kod ti posvećeni križova. Naši prici su zdravo cinili i poštivali križove. Podizali su ji kod svoji salaša, njiva, na raskršćima i nuz atarske putove, tamo su se išli molit Bogu kad su još crkve bile zdravo naritko na salašima. U kadgodašnje vrime svi su križovi bili drveni, ko što je bio i Isusov križ. Drveni križovi su vrimenom istrunili, al su zato svi obnovljeni. Kad svit s novcima ojača, on opravi nov križ od cigalja, finog mermera, gvožđa el bakra, a još uvik ima drveni križova. Križ s razapetim Isusom zove se propeće. Kad su naši stari prolazili isprid križa kazali su: „Klanjam ti se Kriste, i blagoslovim te, jel si po svojem svetom križu sav svit otkupio". Mali križ ima na tornju svake crkve, a veći križovi su postavljeni isprid crkve. U svakoj crkvi propeće je na počasnom mistu. I po našim salašima križ je u pročelju visio na zidu. Na očenašima ima mali križić kojeg su naši prici prid spavanje poljubili.

Križova ima na ulazu i izlazu varoši. Na raskršću Subotice i Tavankuta nalazi se drven križ, postavljen 1972. godine, na mistu starog drvenog križa koji je istrunio. Križ isprid Velike crkve podignut je 1804. godine. Križ isprid Franjevačke crkve 1874. godine, a ovaj sadašnji 1930. godine. Blaškov križ, nuz Somborski put, opravljen je 1834. godine, a obnovljen 1900. godine. Pelhin križ je nuz put prema Maloj Bosni, podignut je 1921. godine, ko i križ u Maloj Bosni. Križ na raskršću na Hrvatskom majuru, Gabrićov križ podignut je 1897. godine, a obnovili su ga Gabrićovi potomci 1994. godine. Križ na putu za Bunarić podignut je 1895. godine. Na Halaškom putu se nalazi Bili križ, a malo dalje Crveni križ podignut 1874. godine. Križ isprid crkve na Kelebiji podignut je 1994. godine. Isprid svake crkve katoličke pa i pravoslavne postoji križ. Na Đurđinu je podignut križ na mistu di je rođen otac Gerard Toma Stantić. Ima i zavitni križova, križ od granice se nalazi na putu Subotica – Beograd. Zavitni križ protiv skakavaca je podignut 1850. godine. A malo dalje križ protiv kuge postavljen 1926. godine. Ima i kipova svetaca, kip Svetog Florijana, zaštitnika od vatre, podignut je 1926. godine. Kip Svetog Roke u Dudovoj šumi je bio podignut 1855. godine, al je primišćen 1957. godine. Ima dva kipa Svetog Ivana Nepomuka, jedan u centru Subotice, drugi u Keru. Po tim vidimo koliko su naši prici poštivali križove i kipove svetaca. S križom su živili u nadi kako će po križu bit spašeni na Sudnji dan. Mladi su na zlatnim lančićima nosili mali križić oko vrata. Sad kad hara virus po svitu, tribali bi se još više uzdat u Boga i Svetog Roku, kako bi nas spasio od ove bolesti. **A. V. K.**

Sveci koji se spominjemo

Blažene Majke Terezije spominjemo se 5. septembra. Rođena je u Skoplju, 27. avgusta 1910. godine. Terezija je započela velika dila ljubavi za sirote, napuštene i za nerođenu dicu. Želila je da se svakoje začeto dite rodi, a ona i njezine Sestre misionarke ljubavi, društvo koje je osnovala 1950. godine, dicu si privatile i odranile. Majka Terezija je Isusov poziv čula u svojoj 12. godini, prvi zavit položila 1931. godine, a vični 1938. godine. Bila je bolničarka i profesorica u škuli. Majka Terezija je dobila Nobelovu nagradu za mir 1979. godine. Svetog Marka Križevčanina spominjemo se 7. septembra. Sa Svetim Markom iz Križevaca mučeništvo su pripatili Sveti Stipan, rodom iz Erdelja, i Sveti Melkior, rodom iz Poljske, 1916. godine, al su ostali virni svetoj katoličkog crkvi.

Malu Gospojinu slavimo 8. septembra, a tad je rođena Blažena Divica Marija. Nju je Bog izabro da bude majka Isusa Krista. Marija će svojom nogom satrt glavu zmije u koje je ušo đavo, i nagovorio prve ljude na gri. Zmija se namotala oko drveta, pa je s drveta došo gri na svit. Isus nas je spasio od grija i križom od drveta. Uzvišenje Svetog križa slavimo 14. septembra. To je onaj sveti križ kojeg je Isus nosio i na njemu razapet umro, za sve nas i naše grije. Križ kod Rimljana u Starom zavitu je bio križ sramote i ruglo na kojem su vršene kazne razapinjanja na križ. Razapeti na križu su umirali u strašnim mukama. Ima koji su se mučili po dva dana dok ne umru. Kad je Isus Krist bio razapet i umro na križu, posto je velika svetinja i zauzima počasno misto u crkvama i naši salašima i kućama. Svetog Mihaela Gabrijela i Rafaela Arkanđela spominjemo se 29. septembra.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Sve od šljiva

Pekmez od šljiva

Crne šljive oprat, iskalat, samlit na mašinu za meso, pa kuvat 4 sata, stalno mišat kako ne bi zagorilo. Ne triba dodavat šećera, konzervansa ni džemfiksa. To se odnosi samo na pekmez od domaći šljiva.

Kolač s pekmezom

4 jajeta
4 kašike pekmeza od šljiva
¼ margarina
2 kašike vode
10 kašika brašna
½ praška za pecivo
8 kašika šećera

Biljance umutit, a ostalo sve umutit zajedno i dodat umućene biljance, pomišat i peć. Pečene isić na kocke i posut pra šećerom.

Gomboci od šljiva

50 deka krumpira
50 deka brašna
1 jaje
malo soli
crne šljive
2 kašike masti
5 deka prezle
15 deka šećera.

Krumpir očistit, oprat, isić, metnit nek se kuva u osoljenoj vodi. Kad se krumpir skuva, izlit vodu i još vruć propasirat. Kad se proladi, dodat jaje i brašno, zakuvat mekano tisto, otkidat komadiće na dlanu, rastanjit, pa metnit iskalanu šljivu, zaokružit, na dlanu rastanjit gumboc i slagat po salveti. Vodu metnit na šporelj, pa kad provre, spuštat gomboce. Kad dođu gori, kuvani su. Mast metit na šporelj, kad se ugrije dodat prezlu i šećer. Gomboce procidit od vode, metnit u zdilu i posut prezlom.

Kolač u kalupčićima s pekmezom

25 deka brašna
polak praška za pecivo
15 deka margarina
jedno jaje
2 kašike mlika
2 deka šećera

Zakuvat tisto, pa otkidat komadiće veličine ora. Polak metnit u kalupčić, priko tista pekmeza, a na pekmez drugo tisto, poravnat i peć. Pečene izvadit iz kalupčića i posut pra šećerom zamirisanog s vanilom.

A. V. K.

TITULA MAĐARSKOG DERBI POBIDNIKA STIGLA U TAVANKUT

Slavlje za grlo Atomanti M, Antuna Horvatskog

Horvatski i Zolnaji sa Atomantijem

Veliko slavlje: grlo Atomanti M osvojilo prvo misto u „Derbiju Mađarske" za kasače

Mađarski kasački derbi, a radost u Subotici i Tavankutu – tako se najkraće mož opisat nedavni okršaj generacije kod komšija, najveća trka u životu svakog kasača. Grlo **Atomanti M**, u vlasništvu **Antuna Horvatskog** iz Tavankuta, kojeg je vozio **Goran Zolnaji** iz Subotice, nadvisilo je sve rivale i u velikom stilu osvojilo prvo misto, i to isprid prvog favorita, grla **Adriana Asti**, iz Subotičanima dobro poznate štale „Hico" i **Veljka Mažića**.

– Konkurencija je za nas bila velika, nismo imali skupo plaćeno grlo, i mislili smo kako nemamo favorita u ovako značajnoj trki. Naravno, uvik postoji nada, uvik postoji želja da se pobedi, a sve je postalo zanimljivije prilikom poslidnji nastupa prid Derbi, jel su svi vidili potencijal grla i jasno je bilo kako će nam odgovarat distanca na 2.500 metara. Na kraju smo i od strane organizatora metnuti ko treći po prognozi prid trku – divani Antun Horvatski.

A kako je ubedljiv Atomanti M bio u finišu mogli su vidit svi, makar priko video-snimka. Zolnaji je pripozno kako Atomanti ima dosta rezerve prid finiš, podigo je tempo, a i prilično daleko prija linije cilja visoko je podigo ruku u znak slavlja. Drugoplasiranima je ostalo samo probat stignit lidera, a na kraju i čestitat.

– Sve je bilo na našoj strani, pa i izvlačenje brojova prid trku. Divanili smo kako je bilo dobro da ne dobijemo misto u prvom redu, a dobili smo baš željeni startni broj – 9. Ideja je bilo probat ispratit glavne favorite, pa kako ispadne, a ispalo je sjajno. Start je bio dobar za nas, nije bilo jakog tempa na početku. Goran je vozio rezervisano, „na štopericu". Izašo je u pravom momentu. Imali smo i sriće, taj dan je bio naš, i Bog je bio na našoj strani.

Pobidu u trki ko što je „Derbi" Horvarski samo mož poželit svima onima koji se bave ovim sportom.

– Iskreno to želim, nek svako doživi ovako štogod. Neopisivo je, cio život ti prođe kroz glavu, svaki dan treninga, svaki dan s konjima... Čini mi se kako još ni danas nisam svistan uspiha i rezultata.

A u životu Antuna Horvatskog je tušta dana provedeni nuz konje. Kaže kako se ne sića dana kako u njegovoj familiji nije bilo konja.

– Tata je devedeseti godina radio i u Budimpešti, al to nije bilo tako ozbiljno ko danas. Išo sam u

NESVAKIDAŠNJI NAČIN ŽIVOTA

Kaki je život koji je, dobrim dilom podređen konjima, otkriva i Saška Horvatski, Antunova supruga.

– Za današnji pogled na život, naš način je nesvakidašnji. Mi ne bi ovaki način života minjali za štogod drugo. Nije nam ništa teško, a najviše muke nam je oko neizvesnosti sezone. Jedna mož bit dobra, druga još bolja, a mož se trevit i da je ne bude, a sve to utiče na finansijsku sigurnost. I ja volim konje, nikako smo počeli sve ovo zajedno, sad je to već sve na jednom ozbiljnijem nivou. Manje se bavim konjima, okrenuta sam podizanju dice, al nas ljubav prema ovim plemenitim životinjama još čvršće poveziva – divani Antunova najveća podrška.

sridnju školu i onda je bilo vrime kad se rad u konjičkom sportu nikako nije mogo isplatit. U međuvrimenu sam se i zaposlio, al sam se konjima uvik želio bavit. Sad sam na dobrom putu, a ostvarenje sna je blizo.

Prvi nastupi počeli su 2004. godine, vozio je jednu tatinu kobilu, za dvi godine je bilo desetak startova. Onda je došlo do male pauze, čekali su prvo ždribe, onda i da to ždribe naraste...

– Nastavak je bio s kobilom Asijom. Bila je to jedna dobra „plac" kobila, imo sam s njom priko 60 startova, ona je „kupila ulaznicu" i još uvik je kod nas u štali. Kasnije se rad pojačavo, još jednu kobilu sam kupio 2016. godine, godinu dana posli sam uzo ovaj salaš na kojem sad radim, a onda je stigo i prvi konj u pansion – Lambert Sas. Za moj početak redovne karijere i njegov kraj imali smo zdravo dobre rezultate. Rad se pojačavo, prošle godine sam sarađivo s Dejanom Katanićom, imali smo zdravo dobre rezultate, a prošle godine sam odlučio stacionirat se i u Mađarskoj, nek i tamo imam štalu i polagano iđe sve svojim tokom.

Konjički sport naš sagovornik baš i ne mož opisat ko sport, on to vidi drugčije.

– Ovo je jedan način života, nije to ni sport, ni hobi, neg, jednostavno tako živiš. Živiš i radiš s konjima, a eto, ima kad ti se to vrati na ovaki način. Trpi dosta i porodica, prijatelji, tušta vrimena mi oduzme rad u jednoj štali, pa u drugoj, i onda kad dođem kući, dica već spavaje... Al, kad dođe trka, sve nevolje zaboraviš. Kad se pripravljamo prid trku, kad smo zadovoljni kako je sve urađeno, daš konjima obrok i onda iđu cigare, jedna za drugom i živiš u nikom svojem svitu dok ne izađeš na stazu.

Muka, i to konstantna, su finansije. Ko ima namiru bavit se ovim sportom profesionalno, samo u Srbiji, osuđen je gotovo na propast.

– Mislim kako je krajnje vrime nek se i u Srbiji kogod pozabavi s nama, jel će ovaj sport nestat. Imamo ambicije, konje, dobru volju i znanje, al nas muče finansije. Srozani smo i ispod minimuma, jel pokrića u Srbiji nema. Zato se i sve više konjara odlučiva za trke u Mađarskoj. Svedno nam je otić u Beograd el Budimpeštu, al je priko granice definitivno drugi svit.

Horvatski ima značajnu priliku ove godine ujedinit dva „Derbija", da posli onog u Mađarskoj, slavi i u Srbiji. Kod njega u treningu je jedan od favorita – grlo **San Siro**.

– Konj je odnedavno kod mene, jedno misec i po dana. Ne možem u ovom momentu ništa prognozirat. Konj jeste dobar, al triba vrimena i kako bi se ja naviko na njega, al i on na mene. Sigurno ćemo svi dat sve od sebe, a dal će to bit dovoljno za uspih – vidićemo. **N. S.**

KASAČKE TRKE U SUBOTICI, POSLI VIŠE OD MISEC DANA PAUZE

Zaželili se trka

Posli pauze od više od misec dana Konjički klub Bačka je bio domaćin konjički kasački trka. Kroz deset tačaka stazom u Subotici prodefilovali su brojni kasači, a med njima je bilo nekoliko odlični, pa i u finišu dramatični nastupa. Kako je to i bilo najavljeno, trke su održane bez prisustva publike, i nuz poštivanje svi mira propisani od strane Kriznog štaba.

U trki francuski kobila slavila je **Anna Milau (M. Jozić)**, a potom su uslidile pobide **Lucky Speed-a, Dane SG...** Zanimljivo je bilo i četvrtoj trki, trijumfuje bračni par **Monika** i **Boris Kečenović**, s grlima **Parma Ferm** i **Argos**, a zatim Marino u finišu spoljnom stranom obalazi **Halydara** u petoj trki. Vridnu pobidu biluži potom **Saphir AT**, a zatim **Alfa Varenne** pokaziva zašto je jedno od omiljeni grla u fantastičnom finišu. Prašinu su potom podigli još brži kasači, **Harley D Energy (V. Pribić)** je bio odličan, a potom je u izuzetnoj trki

Radost u finišu: grlo Grumeti i vozač Dejan Katanić

slavilo grlo **Grumetti (D. Katanić)**. U okršaju trogodaca kojim je zaključen trkački dan još jedno slavlje za **Katanića**, ovog puta s grlom **Armani**.

Rezultati, **prva kasačka trka:** Anna Milau (M. Jozić) 1:20,1, Belle Marguerite (N. Pribić) 1:20,2, Eugenie du Citrus (G. Matković) 1:19,7, Caline des Landes (B. Skenderović) 1:20,1, **druga kasačka trka:** Lucky Speed (M. Golubović) 1:22,4, Apsolutna (N. Mašić) 1:23,9, Hyperactive (I. Karapandža) 1:24,3, Finesa (R. Rajić) 1:26,2, treća kasačka trka: Dana SG (M. Pantić) 1:20,0, Madona (S. Jezdanov) 1:20,3, Oksana (A. Topalov) 1:22,8, Filipadi Poggio (B. Kečenović) 1:23,3, **četvrta kasačka trka**: Parma Ferm (M. Kečenović) 1:18, 1, Argos (B. Kečenović) 1:18,3, Messenger (D. Đuričić) 1:18,6, Phantom Assassin (B. Pijuković) 1:20,2, **peta kasačka trka:** Marino (B. Kečenović) 1:19,5, Halydar (M. Pantić) 1:19,6, Arleta (B. Kečenović) 1:20,1, Lily Allen AT (B. Skenderović) 1:20,4, **šesta kasačka trka:** Saphir AT (M. Pantić) 1:18,3, Firentin (D. Katanić) 1:18,8, If AT (Ž. Vujanović) 1:19,8, Kinder Star (N. Mašić) 1:20,1, **sedma kasačka trka:** Alfa Varenne (D. Prćić) 1:17,3, Ramon Starlight (M. Pantić) 1:17,4, Bonaparta (J. Gabrić) 1:17,6, Sanrio (V. Pribić) 1:17,7, **osma kasačka trka:** Harley D Energy (V. Pribić) 1:15,7, Virna Lisi (D. Katanić) 1:16,5, Vanity Caf (A. Vereb) 1:16,7, Serial Killer NP (B. Kečenović) 1:17,1, **deveta kasačka trka:** Grumetti (D. Katanić) 1:15,8, Sirol Axe (I. Vukov) 1:16,3, Diablo Boko (B. Kečenović) 1:16,5, Dabano As (M. Tasić) 1:20,1, **deseta kasačka trka:** Armani B (D. Katanić) 1:17,9, Tagora (M. Pantić) 1:18,2, Sarah Vaughan AT (J. Gabrić) 1:18,6, Simon Star (I. Vukov) 1:20,3. **N. S.**

VOŽNJA FIJAKEROM I DALJE PRIDSTAVLJA PRAVI DOŽIVLJAJ

Čuvar tradicije Ravangrada

Tokom druge polovine devetnajstog vika, izgradnjom somborske železnice, počela se razvijat fijakerska služba u Somboru. Fijakeri su bili popularni u svim većim gradovima Austro-ugarske. Sombor je u to vrime bio značajno sridište Bačko-bodroške županije i imo je status grada, pa su zdravo brzo fijakeri postali značajni i u somborkoj varoši. Njev broj je postajo sve veći tokom godina. Mista u varoši na kojima su fijakeri bili smišteni zvali su se „placovi", a početkom dvadesetog vika izgrađeno je fijakersko stajalište priko puta hotela „Sloboda" koje je nikoliko godina kasnije dobilo i bođoše, kako bi konji i fijakeri imali lada. Bođoši su i dalje tu, al fale upregnuti fijakeri. Kadgod više od dvadest fijakera krasilo je taj plac, a danas ispod jednog bođoša još uvik svoje muštерije čeka samo jedan fijaker. Poslidnji šest godina **Aleksandar Antunić** svakodnevno stoji na fijakerskom stajalištu ko čuvar tradicije Ravangrada. Od prolića do kasne jeseni, sve dok ima nostalgični Somboraca, gostivi željni mirne i lagane vožnje, opstaje i ovaj jedini varoški fijaker.

Aleksandar Antunić poslidnji šest godina svakodnevno na raspolaganju čeljadi iz Sombora i gostima

– Svojeg prvog konja sam kupio kad sam imo devetnajst godina. Moj dida je bio vodar, a otac je držo konje. I nikako je ta ljubav prišla i na mene. To su naslidila i moja dica, stariji sin se bavi zaprežnim sportom, a mlađi mu u tom pomaže – započo je pripovitku somborski fijakerista Aleksandar Antunić.

Zafaljujuć gradskom finansiranju priko Turističke organizacije Sombora, u zvaničnu turističku ponudu ove varoši, osim kulturni, istorijski i prirodni znamenitosti u ponudi je i vožnja fijakerom.

– Više nigdi ne žurim, vožnja me opušta i odmara. Dan započimam jutarnjom kafom, nara nim i napojim konje i kad upregnem jednu od kobila, stižem na fijaker plac već oko deset sati.

Kako Aleksandar ističe, najčešće vozi majke s unučadima, domaće i strane turiste koji posićuju Sombor, đačke ekskurzije i sve koji se žele provozat ulicama somborske varoši.

– Kadgod je to bio poso, ko što su danas taksisti. U Somboru je bilo oko sedamdest fijakerista. I danas ima Somboraca koji me pozovu telefonom i naruče fijaker ko taksi privoz, da se provozaje do kanala, kupališta, el do varoši. Liti ima najviše posla, jul misec zna bit slabiji, al ove godine zbog vandredne situacije u zemlji, kako ljudi nisu tušta putovali, bilo je više positilaca.

Najčešće se vozi oko čuveni somborski vinaca koji okruživaje jezgro grada Sombora. Širi krug iđe do železničke stanice i do Velikog bačkog kanala. Fijaker kreće od Gradskog muzeja, Narodnog pozorišta, pa dalje laganim kasom prema maloj pravoslavnoj crkvi. Vincom dalje vodi do Istorijskog arhiva, Dičije biblioteke, katoličke crkve i prolazi nuz još

tušta značajni građevina. Aleksandar dok vozi ukaziva mušterijama na znamenitosti grada, upoznaje ji s istorijom grada i trudi se odgovorit na svako pitanje. Al kako kaže najviše turiste oduševi zelenilo i arhitektura varoši.

Po potribi Aleksandar vozi mušterije i u svatove, na mature, rođendane i druga slavlja, al kako kaže to je poso od kojeg se ne mož obogatit, jednostavno ga moraš volit.

Opivan u brojnim pismama fijaker i dalje živi, al kako kaže pisma **Zvonka Bogdana** ***„sve je manje dobri tamburaša, fijakera i salaša, sve je manje konja, konja koji jure, a u stvari nikuda ne žure”***.

Somborski fijaker iz četrdeseti godina prošlog vika

Ostaje nada kako će sićanje i nostalgija Somboraca za prohujalim vrimenima i romatikom očuvat ovu turističku ponudu i možda pripravit misto za još koji fijaker u ladu bođoša. **S. L.**

OBILUŽENO 140 GODINA OD POČETKA „PALIĆKI SPORTSKI IGARA”

Plemenita ideja koja i dalje živi

Ritki su ljudi ko što je bio **Lajoš Vermeš**, intrigantna ličnost Subotice i Palića, koji je u svojem životu povezo devetnajsti i dvadeseti vik (1860-1945). Danas nas na Vermeša podsića njegov spomenik na Paliću, ritki će povezat i današnje palićke arhitektonske bisere („Sovina kula”, „Vila Lujza”, „Riblja čarda”) s njime, a od 2006. godine, kroz akciju dodile sportski nagrada Medalja „Lajoša Vermeša”, čuva se sićanje na mecenu sporta, turizma, društvenog života...

Lajoš Vermeš je najpoznatiji ko osnivač „Palićki sportski takmičenja”, koja su ubrzo prozvana „Palićkim sportskim olimpijadama”. Iako sam nikad svoja takmičenja nije nazvo olimpijadama, Vermeš se bavio istraživanjom antički olimpijski igara, odkaleg je verovatno dobio više ideja koje je sprovo na „Palićkim sportskim igrama”. Izmed ostalog, on je još ko šesnajstogodišnjak otputovo u Grčku kako bi pronašo antički kip bacača diska, uzo mire, i u Subotici, u „fabriki gvožđa” napravo disk koji

je korišćen u sportskim igrama.

Idealna prilika sitit se Lajoša Vermeša upravo je bila u sridu, 26. avgusta, kad je obiluženo tačno 140 godina od prvi „Palići sportki igara”. Tom prilikom su i **dr Balint Pastor**, pridsidnik Skupštine Subotice, i **Nataša Aleksić**, članica Gradskog veća Subotice zadužena za sport i omladinu, u pratnji **Aranke Binder**, pomoćnice pokrajinskog sekretara za sport i omladinu, **Čabe Paška** (Nacionalni savit mađarske nacionalne manjine) i domaćina **Jovana Mirčevskog**, iz jednog od udruženja koje čuva sićanje na Lajoša Vermeša, položili vince na spomen-obilužje

ovom istaknutom sportskom vizionaru, kraj verovatno prvog „olimpijskog sela" - „Sovine kule".

– Lajoš Vermeš je najbolji dokaz za to da je Subotica imala mecene i vizionare. Kada kažemo „olimpijske igre" prva pomisao nam je sport, ali ono što je Vermeš organizovao pre 140 godina izlazi iz okvira sporta. Na Paliću se odigralo nešto što se vekovima pre toga nije odigravalo. Trebalo je svetu šesnaest godina da isprati ono što je u Subotici i na Paliću ostvareno zahvaljujući vizionarstvu Lajoša Vermeša – kazo je pridsidnik Skupštine Grada Subotice, te dodo:

– U Pešti, Beču i Beogradu su sportske manifestacije organizovali tako da se ne poklope sa Palićkim sportskim igrama i zbog toga je značajna uloga Lajoša Vermeša i Palićkih sportskih igara.

Ostaje utisak kako je Lajoš Vermeš zaslužio da više cinimo njegove ideje, zaostavštinu...

– Još uvek imamo neke vrednosti zahvaljujući tim dešavanjima, pre svega zgrade koje i danas stoje, današnju „Sovinu kulu", „Vilu Lujza", „Riblju čardu", a zahvaljujući Vermešu je i realizovana ideja izgradnje tramvajske linije između Subotice i Palića. Valja slediti primer Lajoša Vermeša i biti dostojni njegovog rada i ideja. Grad treba svakako da posveti više pažnje ovim objektima, i sigurno ćemo se u mnogo većoj meri baviti njima. To zaslužuje i Lajoš Vermeš, ali i današnji Palićani i Subotičani – dodo je dr Balint Pastor.

Vermešove ideje iznidrile su i niz bunjevački sportista, sportski velikana. Med njima su najzvučnija imena **Nikole Matkovića, Ivana Sarića**, al i **Đure Stantića** koji je 1901. godine osvojio titulu prvaka svita, dok je s Međuolimpijski igara u Atini 1906. godine dono prvu medalju s olimpijskim prizvukom na naše prostore.

N. S.

STIŽU IZ MEKSIKA, A NOSE IZUZETNE BENEFITE ZA ZDRAVLJE

Čia simenke – zrna zdravlja

Zvuče nikako kineski, al zapravo nisu s Dalekog istoka. Čia simenke nam dolaze iz Meksika. O mnogim nutritivnim i zdravstvenim benefitima ove biljke (lat. Saliva hispanica) divani se u cilom svitu. Divan nije brez razloga, jel je tradicija korišćenja čia simenki zdravo stara. Postoje materijalni dokazi kako su se njima ranili čak i stari Asteci. U daljem tekstu saznaćete nike od razloga zašto bi za vas bilo dobro uvrstite ove simenke u svoju ishranu.

Sitna tamno siva zrna čia simenki neodoljivo podsićaje na mak, međutim neuporedivo su veća blagodet za organizam. Prija svega, izuzetno su dobra nutritivna osnova za jačanje imuniteta, bogate magnezijumom, cinkom, gvožđom i kalcijumom, pozitivno utiču na kardiovaskularne funkcije, jačanje srca, popravljanje krvne slike...

Čia simenke takođe pomažu osobama koje žive s dijabetesom tipa 2, tako što svojim svojstvima prirodno smanjivaje otpornost organizma na insulin. Pritom, one uopšte ne sadrže šećer. Za one koji žele povratit liniju i vitki stas, čia simenke su opet dobitna kombinacija. I mala količina dovoljna je za osićaj sitosti koji traje i po više sati.

Tajna sitosti nije samo u hranjivim tvarima, već i strukturi simena koje se višestruko uveća u kontaktu s vlagom. To će želudac pripoznat ko obilan obrok. Čia simenke je najbolje servirat s jogurtom, mlikom, mada ni čaj nije loš izbor ako navedeni namirnica trenutno nemate.

Čia simenke nikako ne bi smili ist prija neg što se nakvase, za šta je dovoljno i dvadesetak minuta. Uzimanje bilo kake tečnosti posli samo par kašika suvi čia simenki mož bit zdravo neprijatno iskustvo za vaš želudac. Takođe, nisu pogodne za bilo kake obroke koji se prže u ulju el termički obrađivaje na visokim temperaturama. Lako gube ranjive sastojke u takim okolnostima.

Njeva optimalna konzumacija je u sirovom stanju. Ono što je takođe veliki plus ovi simenki je zanemarljiva cina, pa su višestruko jeftinije od razni nezdravi grickalica. Lako ćete je nać u svakoj bolje snabdevenoj prodavnici zdrave rane.

T. K. M.

ZA OVE VRILE DANE - LUBENICA KO RANA I LIK

Slatka, crvena i likovita - lubenica

Lubenica je sezonsko voće, al triba znat da pripada, u stvari, povrću pošto spada u familiju bundeva i tikava. Lubenice mogu bit raznog oblika: duguljaste, il okrugle. Imadu gustu zelenu koru koja možebit i tamno i vidno zelena, s bilim pigama il bilim plašama. U današnje vrime lubenica, iako je sezonsko voće, mož se kupovat tokom cile godine, što iz uvoza, što iz plastenika i caklenika. No, najbolje ju je kupovat i ist onda kad joj je vrime jel onda u njoj ima najviše likoviti hranjivi sastojaka. Lubenica je izvrstan izvor C vitamina, vitamina A, kalijuma, magnezijuma, sadrži puno vode a ima samo 30 kalorijana u 100 grama.

Likovita svojstva lubenice

Ko što sam kazala, lubenica nije samo ukusno nego i likovito voće.

Ona sadrži aktivne materije koje ublažavaje upalne procese u organizmu i puno antioksidanata koji nas štite od slobodni radikala. Hasnira se za izbacivanje vode iz bubriga. Povećava stvaranje mokraće što pogoduje izbacivanju toksina iz organizma. Sem tog, lubenica ima materije koje opuštaje krvne žile što utiče na potenciju. U 120 grama lubenice nalazi se čak 150 grama citrulina koji je taj koji pomaže krvnim žilama. Lubenica ima i vitamine koji pogoduju zdravlju srca, ko i kalijum i magnezijum, koji takođe dobro diluju na naš pritisak i srce.

Takođe, u njoj se nalazi i vitamin B-1, koji učestvuje u stvaranju energije. Špice od lubenice nisu štetne, naprotiv triba ji ist jel su bogat izvor kalcijuma, fosfora, kalijuma i drugi minerala. U Azijskim zemljama špice od lubenice se koriste za čišćenje bubriga i za nike druge bolesti.

Nikoliko savita o lubenici

Ako želite očistit organizam to možete uradit jedan dan s lubenicom na slideći način: ujutro i uveče triba popit čašu probiotičkog il pravog domaćeg jogurta, pa cili dan ist samo lubenicu i ništa drugo. Nije određeno koliko lubenice triba poist, to zavisi od vas i vašeg organizma, ima oni koji kažu da mož do pet kila lubenice. To je Baš zbog tog što lubenica ima dosta vode, a za čišćenje organizma voda je najvažnija. Posli ovog čišćenja organizma slideći dan se započinje kakim voćom a za užnu čorba od mišanog povrća.

Ovo čišćenje lubenicom je jako zdravo a nije naporno za naše tilo.

Evo i jednog čaja od lubenice:

jedna supena kašika špica od lubenice koje triba pridhodno samlit il isickat. Špice se priliju s po litre kipuće vode i ostave da se sve to oladi. Procidit i oma popit čaj, ako je moguće uvik pravit frišak, pije se triput na dan.

Jako je dobar za rad bubriga, čišćenje bubriga od kamenja i piska. Lubenica se koristi i za vitku liniju – pomaže pri mršavljenju, održavanju telesne težine jel ima malo kalorija. Lubenica čisti i akne, dobra je kod ateroskleroze – zakrečavanja krvni žila, artritisa-bolova u zglobovima.

Voćna salata :

1 manja lubenica 2-3 kg
1 manja dinja
1 pomorandža
4-5 zrili smokava
100 gr malina
100 gr kupina
1 dl likera od pomorandže
2-3 grančice sveže nane

Odsičite 1/3 odgori od kape lubenice, vadite dilove mesa lubenice kašikom za sldoled dok sve ne izvadite, isto tako kašikom za sladoled izvadite i dilove dinje, ostalo voće operete, nacidite pomorandžu, dodajte liker i sve to polako pomišajte pa vratite u izubljenu lubenicu. Kad sve završite metnite u frizider i služite ladnu salatu.

Eva Kovač Pečkai

ŠTETOČINE ULJANE RIPICE

Obimniji uzgoj – veći problemi

Iako jedan od najveći problema u gajenju uljane ripice kod nas pridstavlja slabije i često neujednačeno nicanje uslid odsustva vlage, u početnim fazama razvoja značajne štete mogu nastat i od insekata. Ova problematika dolazi sve više do izražaja iz dva osnovna razloga.

Prvi razlog se odnosi na zabranu tretiranja simena uljane ripice sistemičnim insekticidima iz grupe neonikotinoida. Ranija upotriba ovi insekticida rišavala je veći dio problema u početnim fazama vegetacije. Drugi potencijalni razlog je povećanje pritiska štetočina uslid povećanja udila uljane ripice u strukturi sitve. Površine pod ovim usivom variraje iz godine u godinu, al se na teritoriji rada PSS Subotica biluži stalni rast površina pod uljanom ripicom.

Najvažnije štetočine u usivu uljane ripice - štetočine ranog/jesenjeg dila vegetacije su: Ripičina lisna osa - Athalia rosae/colibri, Crvenoglavi ripičin buvač - Psylliodes chrysocephala, Crna ripičina pipa - Ceutorhynchus picitarsis, Kupusni buvači - Phyllotreta spp.

Ripičina lisna osa - Athalia rosae/colibri

Suzbija se svake godine na prosično 30% do 60% površina. Javlja se u toplim jesenima kad je ripica u fazi 2-6 listova. Štete nanosi i srodnim kulturama ko postrnoj stočnoj ripi, slačici i uljanoj rokvi. Pagusenice su ugasno obojene, tamno zelene do crne - crnosive boje, a imaje 11 pari nogu. Odrasli oblik je žuto-narandžaste boje, dužine 6-8 mm. Odrasla pagusenica prizimi u zemljištu. Odrasli se javlja u proliće kad odlaže jaja na krstašice. Ripična lisna osa godišnje ima tri generacije, a najbrojnija je treća generacija. Odrasla osa leti u septembru, a pagusenice oštećivaje biljke od kraja septembra do kraja oktobra. Pagusenice se rane lišćom izazivajuć golobrst – od lista ostane samo glavna nervatura. Ripična lisna osa polaže jaja na mlad usiv uljane ripice. Posli piljenja pagusenice oštećivaje lisnu masu što usporava biljke u porastu, a mož prouzrokovat i njevo propadanje. Početni napad se teško zapaža, al je zato već posli 2-3 dana šteta značajna. U kratkom vrimenu mogu uzrokovat golobrst biljaka. Pagusenice oštećivaje lisnu masu što usporava biljke u porastu, a mož prouzrokovat i njevo propadanje. Najčešće izgrizaje epidermis lista sa naličja. S porastom pagusenica rastu i štete i njevo prisustvo postaje sve uočljivije. Ukoliko se uoči prisustvo pagusenica ripične lisne ose na nivou praga štetnosti - jedna pagusenica po biljki el 50 pagusenica po metru kvadratnom, priporučiva se primena kakog od registrovani insekticida: Grom (a.m. lambda-cihalotrin) 0,2-0,25 lit/ha, Fastac 10 EC (a.m.alfa cipermetrin) 0,1 lit/ha, Bifenicus ili Fobos (a.m.bifentrin) 0,1 - 0,2 lit/ha, Decis 2,5 EC; Polux (a.m.deltametrin) 0,2-0,3 lit/ha.

Crvenoglavi ripičin buvač - Psylliodes chrysocephala

Odrasli buvač je veličine 3-4,5 mm. Pridnji dio glave ko i pridnji par nogu je rđasto-crvene boje. Larve imaje razvijena tri para grudni nogu. Buvač se javlja u vrime nicanja uljane ripice. Odrasli grizu lišće, praveć slične štete ko kupusni buvači. Ženka polaže jaja na zemljište i za 15 dana pojavljivaje se larve. Najveće štete prave larve koje se penju na biljke i ubušivaje u peteljke, a kasnije i unutar stabljike, praveć hodnike prema terminalnom pupoljku. Šupljine koje su larve izbušile mogu se napunit vodom koje se, u slučaju jačeg mraza šire, uzrokujuć raspucavanje biljaka. Suzbijanje ripičine lisne ose el kupusni buvača mož smanjit brojnost ripičinog crvenoglavog buvača, no za razliku od ti štetočina ripičin crvenoglavi buvač ima dugo razdoblje ovipozicije pa će dosta jaja bit odloženo prija el posle perioda dejstva insekticida. Moguće je primena insekticida u jesen posli nicanja kulture - protiv crvenoglavog buvača i kupusni buvača, i drugi put protiv ovog buvača i ripičine lisne ose. Insekticidi koji se koriste za suzbijanje ripične lisne ose deluju i na crvenoglavog buvača, al samo na odrasle oblike, a ne na larve koje su već u biljkama! Velika brojnost larvi u biljkama mož se izbeć samo preventivnim suzbijanjom odrasli oblika prija polaganja jaja.Ukoliko se prilikom prigleda usiva uljane ripice utvrdi prisustvo buvača - 10% oštećene lisne mase od buvača, priporučiva se primena hemijski mira zaštite kakim od navedeni insekticida: Fobos EC;Bifenicus (a.m.bifentrin) 0,1-0,2 lit/ha, Fastac 10EC (a.m.alfa cipermetrin) 0,1 lit/ha, Decis 2,5 EC; Polux (a.m.deltametrin) 0,2-0,3 lit/ha, Grom (a.m.lamda cihalotrin) 0,2-0,25 lit/ha.

Crna ripičina pipa - Ceutorhynchus picitarsis

Odrasli oblik je crne boje, metalnog sjaja, dužine 2,3-3,5 mm. Larve su biličaste, savijene, brez nogu. Odrasli se javljaje u jesen kad na tek izniklom usivu uljane ripice izgrizaje lišće, al ne nanose veće štete. Najveće štete prave larve jel spričavaje razvoj glavne stabljike, napadnuto lišće se suši, a zaražene stabljike pucaje. Stvaranjom hodnika u biljki ova pipa mož zajedno sa larvama crvenoglavog ripičinog buvača izazvat povećanu ositljivost na ladnoću. Oštećene biljke su podložne i napadu prouzrokovača bolesti. Zdravo zaražene biljke imaje žbunast izgled zbog formiranja postrani stabljika. Suzbija se zajedno s ripičinom lisnom osom i crvenoglavim ripičinim buvačom.

Kupusni buvači - Phyllotreta spp.

Napad je opasan u jesen u fazi kotiledona uljane ripice za toplog i suvog vrimena, kad se odrasli rane radi odlaska na prizimljenje. Prave tipične okrugle rupice na lišću. U slučaju kasnog napada buvača na uljanu ripicu, moguće ji je suzbit zajedno s ripičinom lisnom osom.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
savitodavac PSS Subotica

Horoskop za septembar

Poso: Kako vrime odmiče, imaćete utisak kako vam se namiću sve veći i veći izazovi. Ako ste srićni pa radite poso koji volite, ovo vam neće past priteško, al onima koji rade samo zbog novaca, stvari bi se mogle dodatno zakomplikovat. Upravo zbog nedostatka motivacije kako bi se problemi rišili na vrime. Najveći oslonac u ovom periodu naćete u onima koji su prid istim el sličnim zadacima, al nemojte računat na saradnju ako od vas prija urade svoj poso.

Ljubav: Ukoliko ste duže vrime svoje nesuglasice gurali pod astal, nadajuć se kako će nestat, bićete neprijatno iznenađeni. Pogoto reakcijom voljene osobe. Ukoliko ste slobodni, interesovanje osobe u jednom od zemljani znakova, moglo bi vas uvest u trajniju vezu.

Zdravlje: Manji problemi s krvnim sudovima i pritiskom.

Poso: Temeljno se pripravite na velike zadatke, i situacije u kojima ćete morat pokazat kako ste na visini zadatka. Period koji je prid vama, svakako neće bit lak, al nuz racionalno kanalisanje energije i entuzijazma, uspićete u svemu što se od vas ište. Donekle bi vam moglo smetat neodlučno ponašanje ljudi na koje računate, al nemojte im uzimat za zlo ako u svakom momentu ne znaju šta bi tribali radit za vas, jel će situacija često bit haotična.

Ljubav: Veliki ste perfekcionista kad je romantika u pitanju, i umete dat od sebe više neg što bi većina ljudi smila metnit na kocku. Ta nesebičnost će vas nagradit iznenadnim poznanstvom, ukoliko ste slobodni.

Zdravlje: Bićete dobrog zdravlja u ovom periodu.

Poso: Motivacija vam je ritko kad problem, imate sposobnost pronać sebe u raznim poslovima. Ovo će vam bit velika pridnost u izazovima koji vas čekaje. Dok okruženje oko vas ima problema orijentisat se u novim pravilima igre, vi ćete napridovat uvik za korak isprid. Ne uzimajte ljubomoru za zlo, jel bi se mogla pritvorit u veći problem po vas. Ostanite posvećeni poslu koji čeka na vas.

Ljubav: Ne spadate u znakove koji se posvećuju partneru do te mire da ne znaju funkcionisat brez njega. Ovo bi moglo zasmetat partneru, ako je posesivne prirode. Vaša samostalna priroda bi se mogla protumačit ko nezainteresovanost, pa čak i ko neiskrenost. Budite taktični oko ovog.

Zdravlje: Česta iscrpljenost praviće vam problem, trudite se odmarat dovoljno i pojačajte ishranu.

Poso: Mnogi od vas će se nać pod pritiskom dat sve od sebe kako bi se privo poso kraju, koji nije u vašoj nadležnosti, pa samim tim ni vaša dužnost. Bićete na probi najvirovatnije oko ovake dileme, i neće vam bit lako prisić kako se postavit u takoj situaciji. Trudite se da vam popustljivost ne ugrozi ono što imate, taman i po cinu da izgubite ono što vam je obećano.

Ljubav: Idealna prilika za sve slobodne rakove u ovom periodu biće nova veza, to se pogotovo odnosi na one kojima više odgovaraje drugi vodeni znaci. Tajanstvenost jedne škorpije i blaga narav romantični riba, uvešće vas u period koji će vam svakako davat energiju za druge stvari u životu.

Zdravlje: Izbegavajte u ovom periodu naročito situacije u kojima bi mogli zadobit povride ruku i glave.

Poso: Iako je bilans vaši uspiha pozamašan, i malo vam ko mož zamirit kako niste produktivni, period prid vama biće po mnogo čemu buran. Obaveze koje ćete morat priuzet na sebe, imaje velike šanse dugoročno postat med najvećim brigama koje imate. Imajte zato na umu koliko vam je stalo dokazat, a koliko imate svoj mir. Spram tog donesite odluku.

Ljubav: Skloni ste ispadima ljubomore, i ta osobina vam kvari sliku o sebi, koju pokušavate stvorit kod voljene osobe. Umisto idealizovanja sebe, povedite dijalog o tom šta vas čini ljubomornim, i kako taj osićaj privazić zajedničkim naporima.

Zdravlje: Bićete u velikom raskoraku mogućnosti i obaveza, pa se čuvajte iscrpljenosti.

Poso: Vaša metodičnost doće do izražaja, u niku ruku u pogrišan momenat. Talenat koji imate doneće vam više obaveza, dok će s druge strane vaš dobitak iz svog tog rada ostat isti. Često će bit i prilično neizvesan. Zato se postarajte kako da ono što radite dobro ne postane vaš najveći problem u periodu koji slidi. Dolazićete u situaciju nadmićat se, al izbegavajte take izazove jer vam srića trenutno nije naklonjena.

Ljubav: Idealizujete voljenu osobu do te mire da vas uzima zdravo za gotovo. Moglo bi vas zabolit saznanje da nisu svi ljudi jednako sposobni pružit, a kamoli uzvratit ljubav. Slobodne osobe u ovom znaku čeka period koji bi im mogo otvorit perspektivu za novo poznanstvo.

Zdravlje: Bićete ositljivi na prilade.

Poso: Donosite odluke koje se tiču vaše budućnosti, ovo je važan period i potrudite se da sve što odlučite bude srazmirno vašim realnim potribama. Takođe i mogućnostima, koje su vam trenutno limitirane raznim okolnostima. Ključna stvar za ovaj period je ne izgubit iz vida šta vam je krajnji cilj. Brez tog bi sav vaš trud lako mogo postat samo niz neodmireni pokušaja.

Ljubav: Trpite na svim poljima, al ovaj aspekt vašeg života ipak odoliva i daje vam snagu kako bi pobidili nedostatke koje imate drugdi. Ipak, uzmite u obzir kako i vaša voljena osoba ima potribu za sličnom podrškom, i kako nije nuz vas samo kako bi vi funkcionisali neometano.

Zdravlje: Problemi sa srcom bi se mogli intenzivirat.

Poso: Imaćete dosta prilika revanširat se konkurenciji ukoliko se bavite tipom posla u kojem je inicijativa ključna za ubiranje prihoda. I nuz naklonjenost perioda koji dolazi, nećete bit lišeni stari obaveza i stari problema, al ćete sve to bit u stanju sagledat iz novog ugla, što će vam omogućit s lakoćom rišit veliki dio nagomilani problema koje već duže vrime odbijate rišavat.

Ljubav: Odluke koje budete donosili u ime vas i voljene osobe možda neće naić na odobravanje druge strane. Ne budite gordi u takim situacijama i dozvolite drugom mišljenju nek dođe do izražaja. Oni koji su slobodni, mogu se nadat neočekivanom poznanstvu s osobom rođenom u jednom od zemljani znakova.

Zdravlje: Moguće lakše komplikacije s unutrašnjim organima.

Poso: Stremite novim uspisima, čineći sve što od vas situacije i problemi ištu, kako bi se ono što ste zacrtali i ostvarilo. Međutim, ovaj period će vas u takim situacijama često ostavljat u nedoumici šta triba činit. Ukoliko niste naučili oslanjat se na sopstvene potencijale, mogli bi se nać u nebranom grožđu, jel pomoć sa strane neće dolazit. Situaciju ćete priokrenit u svoju korist ako se na vrime upuštit u rizične, al i nužne odluke.

Ljubav: Pridajete važnost sitnicama koje vaša voljena osoba možda ne svaća ozbiljno koliko to činite vi. Ova vaša tendencija preozbiljnosti mogla bi stvorit nepotriban konflikt oko stvari koje realno ne gledate isto, al to dosad nije bio problem. Uložite truda kako bi izbegli ovaku situaciju.

Zdravlje: Problemi sa nervima i stres imaje potencijal glavnog zdravstvenog problema u ovom periodu.

Poso: Tvrdoglavi ste kad su vaši planovi u pitanju, i ne libite se sklonit svakog s tog puta, pa našo se kogod na njemu i slučajno. Ovako odlučan stav svakako donosi određene rezultate, al bi vam u ovom periodu mogo komplikovat međuljudske odnose u kolektivu, el poslu koji radite u kontaktu s ljudima. Pokažite više pridusritljivosti za tuđe viđenje stvari i mišljenje koje ljudi imaje. To će vam olakšat put ka uspihu.

Ljubav: Moraćete donet odluke koje vam se nikako ne dopadaje, ali su jednostavno nužne kako bi se vratili u harmoniju sa voljenom osobom. Ako vam je veza el brak u krizi, ovo je dobar period da poradite na problemima koje izbegavate duže vrime.

Zdravlje: Česti zamori i bolovi u zglobovima.

Poso: Uvik se trudite izać s novim pridlozima i idejama kako unapridit poso koji radite. U prirodi vam je inovatorski duh, al bi se okruženje lako moglo nać uvriđeno vašom osobenošću. Prija svega jel im taka rišenja nikad ne bi pala na pamet, a to znači kako imate posla s klasičnom zavišću. Potrudite se umanjit poslidice ovaki ispada di god je moguće, vrimenom će iščeznit.

Ljubav: Okrenuti ste sebi u situaciji kad bi tribali izać u susrit voljenoj osobi i pokazat joj kako ste privrženi vezi u kojoj ste. Iako niste po prirodi sebični, ova samoizolacija vam neće donet ništa dobro i samo će dodatno komplikovat odnos vas i vaše voljene osobe. Potrudite se kako bi sve šta radite i bilo urađeno u želji kako bi veza opstala. Slobodne vodolije čeka period priispitivanja osićanja i stari ljubavi.

Zdravlje: Nema naznaka za ozbiljnije poteškoće u ovom periodu, osim temperaturni oscilacija koje će vam zadavat muke s kondicijom i snom.

Poso: Pridani ste poslu i uvik ste raspoloženi pomoć, čak i kad ista ta osoba ne mož kazat kako je pomagala s toliko volje i vama. U tome je vaša veličina, i vašu nesebičnost kogod lako mož iskoristit, al isto tako kogod je i primetio, i zbog tog vas cini. Ovaj period će mnoge od vas odvest na upravo take zadatke, najbolje od vaše prirode i naravi moćete uposlit kako bi pomogli druge.

Ljubav: Male ljubomore koje vam se danas čine naivno, mogu izrast u velike, i problem koji se mora rišavat ozbiljno. Ne pridajete važnost događanjima izmed vas i voljene osobe, upravo take stvari sačinjavaje vaš odnos. Potrudite se pripoznat take tendencije i odstranite ji iz vašeg zajedničkog života.

Zdravlje: Zdravlje će vam bit dobro u nastupajućem periodu.

T. K. M.